КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

(СВЕТ)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛИ 1923 ШЕРА ДЕНВ | 103 (4394). | ЕРА, 27 август 1970 шу. | Мах 2 кап.

Дика cовгIат кийчдина мехкадьттанефта № 1 [redacted] гIишлошъяран-монтажни управлени гIишлошъярхоша. Червленое поселкехь цара хьалаяьккхина 35 квартира йолу цIа. Къьасттина белгалъевлла ю Дьячко Иван Иванович куьйгалла деш болу маляршан бригада. Малярш тIера а шайна тIедиллина болх ца хьовсуш бесарами бIарг бел-бол дош. Шена декхар 20 — 25 процент тIехкхоьчуш кхочушдеш, маляраш Х. Исаева, А. Разина, Т. Иващенко кхочуш бечу балхан раьза бола дIахIитта массо а.

СУРТА ТIА (аьрру агIор аьтту агIор): маляраш Исаева Хьава, Разина Александра, Иващенко Татьяна.

С. ХУГАЕВА сурт.

КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ЦАР СОВГIАТ

КПСС XXIV съезда сийна къахьегама вахте леттачу «Грознефть» объединенин автобаза коллективо ханал хьалха, 5 августехь шера план кхочушйина. Тонно-километрашца лаьрхIача 103 процент кхочушъйина план. ХIара болх беча ихьан сага лаьрхIача къахьегама овсарле лаккхъелар 10,8 процент. Цу юкъа планал совгIа 707 эзар тонн мехкадьтта доахараш, бурувдеттараш, гIишлошъярашта эша мухь дIакхача бихьаб. Планал совгIа хиина пайда а кIезига бац — 612 эзар сом. Къьастта дика, овсаре къахьегар къаьст-къаьстача шоферашна ю. Астапова, Бочарова, Макарова, Калинина, Амаева, Глушенкос, Шаламова, слесарашца новкъосташа Грилина, Херченкос, Надежарова, кхьчар. Социалистически яхье хьалхара моттиг эксплуатационни цехага я. ХIинз укх юкейнсачу хана 1971 шера хьалхарча квартала задании кхочушъяь аккха лаьрхI барт болча коллективо. Из парте XXIV съезда транспортникаша кийчъу къахьегама совгIат ду.

М. ПЛЮЩ.

ЛАЬРХIАЧУЛ СОВГIА

Дог гIоздоьккхаш кхаъ хезар Грозненски локомотивни депо эксплуатационни цехера. Хьажсарча парте XXIV съезда сийна яхье беънна къахьегача тепловозий машинисташа 13 ди хенал хьалха кхочушъйина халкъа боахама муьъ дIа-юха кхаьхаре й бетта план. Беркате ба царна август бутт. Духхьал хьалхарча шина декадах аза еттача 170 составаца бетта планал совгIа 60 эзар тонн муьъ оакъа безаче дIабихьаб.

Хьинар ца ходеш къахьегача машинисташта юкъе белгалбаха дой Белик Вениамин, Дудургов Султан, Стрелков Федор, Ильяков Ильдус, Колпаков Петр, машинистий гIоьнчаш Черкухин Николай, Коптев Вениамин, Морозов Георгий, кхьбараш. ДIахо йолчу хенахь а уж темпаш яхь лоц ца алайта дига ба тепловозникаш.

Г. АНОХОВ.

Нов. Л. Б. Дидигова Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателан заместителан декхарех мукъалайтарах доле

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо сацам бу:

нов. Дидигова Бека Ларисе кхьча балхе тIе йолуш хиларца дуьззадехна Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателан заместителан декхарех мукъалайта.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председателан заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуман секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 26 август.

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОЙ КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМ

КПСС XXIV съезда сийленца кхиъаъхара шерре социалистически яхь йоарикаьча Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятий коллективаша ханал хьалха, 25 августа, кхочушъйина продукцина реализаци ярен кхоттара изделеш арахецаран 1970 шера хьалхарча бархI бетта план. ЦхьаалагIча сентябрга кхачалехьа планал совгIа деанихаргда дукха мехкадьтта, мехкадьтта продукташ, химе продукци, арахецаргья тайп-тайпара машинаш, оборудовани, кхин а эша тIаьраш.

Мехкадьттан газ яккхара, мехкадьтта продукташ, мехкадьттахиме продукци, машинаш, оборудовани, кхин а йаьккхина промышленноста продукци арахецаре темпаш лакх а ю, республика промышленноста болхлоша укх шере хьалхарча бархI бетта арахийца продукци сахьи цу юкъа арахийцачул 7 процент дукхагIа я.

Социалистически яхье хьалха летт «Октябрьнефть», «Сунжанефть» мехкадьтта промышленни управлений коллективаш. Тихье ши ханал хьалха кхочушъйина 8 бетта план «Октябрьнефть» НПУ мехкадьттахоша, хIета «Сунжанефть» НПУ мехкадьттахоша ханал бархI ди хьалха кхочушъйина бархI бетта задани.

Ханал дукха хьалха кхочушъйина бархI бетта план Грозненски мехкадьтта газни управлени, В. И. Ленинан цIерагIча мехкадьтта чакхдаккхача завода, А. Шерипова цIерагIча Нефтемаслозавода, Нефтехимзапчасть, Электроприбор, Автогенно-карбидни заводий, № 1 йолча гIишлон материалийн комбината, «Грозэнерго» районни энергетически управлени, Ацетонни завода, Грозненски Шелковской мехлесхозий, Веденски, Назрановски лесхозий, кхьча предприятий коллективаша.

Планировани экономически стимулировани кердача хьалацна баха бечу предприятий коллективаша тIаргIертта къовсам лаьттабу техниче прогресс ярх дьаьбе керла техника, керла наргIадьнараш, дикагIйола технологи производствана юкъаяхьара, кулгаш дечу хьалеча белхашта механизаци автоматизаци яра.

Экономически стимулировани ер чIоагIдарах, къахьегам котанча вIаштIехьбеннихарх, рационализаторийн изобретательски дукха белхаш барах, производствени мощностех бизза пайда эцарах къахьегама овсарле кхих процент совгIа лакхьаннай укх шера хьалхарча бархI бетта сахьи цу юкъа хинначул. Къахьегама овсарле лакхъяра четх догIаннай эррига хIана ар йина арахеца продукци.

Республика промышленни предприятий коллективаша эррига шоай теркаш вовцагIьалхьай яха шера план ханал хьалха кхочуш я бу, КПСС XXIV съезда сийленца кхиъаъхара.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Юбилейни шера планех лаьрхIачул совгIа 50 эзар тонн мехкадьтта даккха социалистически декхараш тIеийцадар Д. Г. Коршаков кърте леттача «Сунжанефть» НПУ коллективо. Республике доаккхача мехкадьтта боарам 20 миллион тоннига кхачийтера къовсам лоттабеча мехкадьтIахой дош чIоагIа да. БархI бетта план кIира хьалха кхочушъйина цар.

Укх шера йоккха мехкадьтта кIеж а тохийта болх бе йолаялийтай керда цхьа скважин, хьалха болх ца беш лаьттача йиъ скважинана капитальни ремонт а яь болх бе йолаялийтай. Планированин экономически стимулированин кердача системах болх беча мехкадьттахоше къахьегама овсарле 2,4 процент лакхъяьй.

Хьадовккхача мехкадьттагIе галагех дIабода мах лохбарах, планал совгIа продукцена реализаци ярах паччахьалкхенна планах лаьрхIачул совгIа 286 эзар сом пайда баьб. Уж къахьегама толамаш доахача дизза дакъа лаьцад рационализатораша. Цар кийча а яь производствана юкъейлахьача 200 совгIача предложене пачхалкхенна 307,5 эзар сом пайда баьб.

М. ЛЕВИН, тха штате воаца корр.

* * *

КПСС XXIV-ча съезда сийна яхь йоаржача А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода технологий инициатива дог раьза хиина хьаллаьцай Грозненски «Электроприбор» завода коллективо. Керда социалистически декхараш тIеийцад цо. Уж ханал хьалха кхочушдара къовсам лоаттабеча завода болхлоша доаха къахьегама толамаш дика да. Продукцена реализаци яра бархI бетта план ханал кIира хьалха, 24 августе, кхочушъйина цар. Укх юхеяъсачу деношка планах лаьрхIачул совгIа реализаци ергья 260 эзар соме мехка продукцена. ХIаьта сентябрь бетта чотах арахецаргья 190 эзар сом мах бола электрографически машинаш, шарикови ручкаш, кхийола продукци. ХIанз завода болхлоше кардараш а Р-300-м яха электрографически машина. Кастта арахеца йолалургья из машина а.

Укх цера завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье цахаддаш хьалха латт Гребнева Нина Петровнас кулгалдеча шоллагIча цеха коллектив. Цо делаю завода карара кара тела цIе байрах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Хьайбаш меца хургдац

ДIадахача шера хале Iаьнгара даьхар шоай хьайбаш Надтеречни района «Новогорский» совхоза коллективо.

Цудухьа из дагадаьлеш бола совхоза механизатораш укх шера шоай низ, хьинар кхо ца деш ма хулла дукхагIа доакъар Iалашде гIерт.

Укх деношка лаьттах елла силос 2300 тонн я, Iалашдаь гIожа доакъар 1212 тонн да. Уж цифраш планех лаьрхIачарга гIоргаш я. Силосе лаьрхIе хьажкIаш хьокхаш я 2 комбайн.

Цар тIа болх беш болча комбайнераша К. Банжаевен Ш. Альмурзаевен ден норма пал гектар йолча лах гектара тIара хьажкIаш хьокх. ХьажкIаш дика хьийкъа кIаш да совхозе хIанз чуэца дисараш. Цигара хьажкIаш чукхача планал совгIа доакъар Iалашде вIаштIехьдоал цар.

А. АЛХАЗУРОВ, Надтеречни района «Новогорский» совхоза экономист.

КОМБИНАТЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Пятилетка ханал хьалха кхочушъяра низ ца кхобеш къахьегт № 4 йолча Горбыткомбината бытови техникана ремонт еча цеха коллективо. Коллектив йоккха еце а, чIоагIа лоархIаме декхараш да цар кхоачашдераш. Бахача нахьа телевизораш, холодильникаш, радиоприемникаш, радиолаш, иштта дуккаьча тайпара кхи хIамаш тоаю цу коллективна болхлоша. Шоай балхах дика кхеташ, нахьа хьашташ дизза кхоачашдеш ба цеха дукха болхлой. Къастта дика къахьегаш ба механикаш: Шамсуддинов Зиудин, Иваникин Валерий, Шакиров Лема.

ДIабахача ворхI бетта планах 104 эзар сома чакха балдаш де дезаш яр цеха коллектив, хIета цо кхоачашдьараш 105,7 эзар сома чакха да. 1969 шерацца нийсъйача 1,2 процент лаккхъеннай къахьегама овсарле укх шера дIабахача ворхI бетта.

Белгалдаккха дезе дукха ха йоацаш а гIехье из коллектив тIехьеюкхаш хилар. Массехк шу хьалха цеха начальникалла Ежмурзаев Iарби хьожавича дена лакхдала доладелар коллективна хьокхамаш. Кхетамце вIаштIехьбьикхар цо производствени болх. Къахьегама дисциплина теллхар цIендаь дIа а даьккха, бизза пайда эш коллективо балха ханах. ХIара болхлочунна дика дIадовзийт цун-цуьн декхар, план. Иштта дIадовзийт болхлоъта царех хIаране дийнаь бетта дарж. Шерра дIайовзийт хьалха латтарий опыт.

ШоллагIа шу да цеха коллектив № 4 йолча Горбыткомбината карара кара тела Ше байрах дIа ца хецаш хьийоагIа. ХIаьта КПСС XXIV-ча съезда сийна пхе шера план ханал хьалха кхоачашъе лаьрхIад цеха коллективо.

Х. САНТОВ.

ПЕРМСКИ ОБЛАСТЬ. Ерригсоюзни ударни гIишлон — шоллагIча Березниковски калийни комбината гIишлошъяраш монтажникаш КПСС XXIV-ча съезда баха боаргIача тайпара накъабаккхийлуш ба. КПСС ЦК июльски Пленума решенешта гIулакхаца кхоп а луш, оттаьча ханал хьалха хьалаъь чакхйоаккхаш болаш уж предприяте шоллагIа ергIа. Беркате гиганто шера арахецаргья удобрений миллионаш тоннаш.

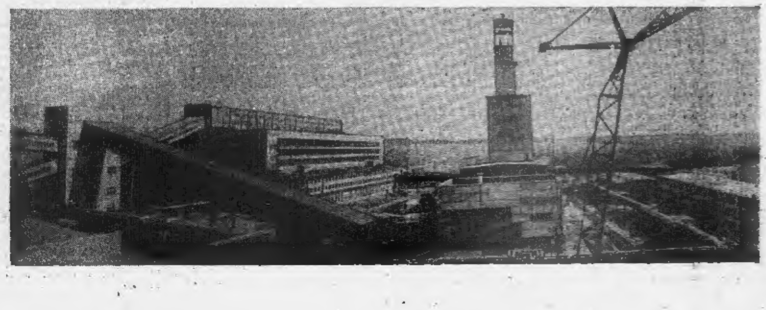

СУРТА ТIА: шоллагIча Березниковски калийни комбината бIарчча гIирс.

Е. ЗАГУЛЯЕВА сурт.

ЧIОАГIЪЕ ДОАКЪАРИЙ БАЗА

КПСС ЦК июльски Пленумо баьча сацам тIа къаьстта терхам тIабохийт хьайбай боахам дегIаболлабара материальни база чIогIъяра. Из дика кхетаду вай дукхагIболча колхозашеи совхозашеи. Укх шера республика хьайбаш лелаярашеи механизаторашеи дикагIа Iалашйу хьайбашта доакъар. Йол, ча, витаминни хьоар совка укх хана хинначул дукхагIа кийчдаь цар укх шера. Цхьабакъда цхьаццайолча колхозашеи совхозашеи из болх лелара лелабарах август бутт чаккхбоалаш ерригача республике Iалашъяь йол 61 процент мара яц.

Цхьатарра хьалаш доаца вай дукхача боахамашка из гIулакх тайп-тайпара латт. Цифрашка диллача иштта да йол Iалашъяра хьал: Надтеречни района боахамаша 78 процент Iалашъяьй йол, Наьсарен района боахамаша — 73 процент, Урус-Мартана боахамаша — 89 процент. Грозненски района боахамаша — 38 процент, Ачхой-Мартана района боахамашка — 43 процент. Надтеречни района совхозашта ча арг Iаш даь дIаоттадара план тIехкхоачашъяьча нетте Грозненски района боахамаша доагIача ди а Iалашдьдац ча, хIаьта Гудермесски района боахамаша 38 процент мара кхоачашъяьяц из задани.

Iеттара дика латт баьцах хьоар доаккхара гIулакх Шелковской района колхозашка. Ерригача республике даьккхача 4305 тонн баьца витаминни хьоарах 1144 тонн цар кийчдьад. Цар санна из болх вIаштIехьбаьккхача бакъахьа хетар Ачхой-Мартана, Гудермесски, Наурски района колхозашеи совхозашеи.

ХIанз чIоагIа лоархIаме болаш да силос дукхагIа кийчъелга. Ерригача лаьттах елла силос 313 эзар тонн я. Цхьабакъда из тоъам болаш яц. Дукхача вай боахамий йиш я силос дукхагIа кийчъе. Из де торе хургьа шоллагIа баьцаш хьокхе, кхаь тIара силоса лаьрхIа хьажкIаш сихагIа чуэце, сесилий дордаш гулйойя. Из гIулакх ма хулла сихагIа чакхдаккха деза хIара совхоза, колхоза цхьа лелахараша. ГIаккха шоай фермашкарча хьайбашта бизза Iена кхоачамбулургба парга.

АргIаш дукхагIа хул

Дика буц хьаулаш дьагIенаш яц Шелковской района Ленина цIерагIча колхозе. Цудухьа укх тIехьарча шерашка дукхагIа дIаюв боахаме тайп-тайпара баьцаш. Иштта дIайийнаяр цар укх шера 570 гектара тIа люцерна. 2300 тонн йол аьккхар колхоза механизатораша цигара, из кхоала хьехачул тIехьагIа. Цох аргIаш даь а баьнна хIанз дизлагIа люцерна хьакха йолабеннаб уж цхьайолча участкашка. Доакъар Iалашдара комплексни бригадашка эвсьяш вIашагIъехкий колхозе. Царна юкъе дикагIа вIаштIехьдьадацдаь доакъар Iалашдара билхаш шоллагIча бригадерча Коломец Анатоле кулгалдеча ваенос.

План 1390 тонн йолча 1700 тонн доакъарай аргIаш даьд цар. ХIаьта боахам бIарчча хьайийцача а во латтаъ гIожа доакъар Iалашдара гIулакх. ХIанзале 4300 тонн йол аргIаш даь хьайбаш Iа доаккхаргдолча дIаоттадьй. ЧIоагIа теркам тIабохийт колхозе аьлах хьоар даккхара а. Из кийчдеш йола агрегат боахаме хьаьлаьча дукха ха ца а, шин сменах болх бергболаш гIулакх вIаштIехь а дьйнакха шера планах доагIачул 50 тонн совгIа хьоар кийчдир. Дика тIахьожаш лоттабу цу агрегата машиниста Н. Ушакова, цудухьа хийцца болх беш я уз. Дийнахь бусн ялх тонн хьоар доаккхийт ер цу агрегатага. Из нормах доагIачул шозза тIех хул.

К. ЗУРАВОВ.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Гуйре гарга гIерта яле а республика колхозийн совхозийн кхашкара балхаш лаьгIлуш дац. Боахамий механизатораш укх деношка чуйиниа хьажкIаех силос кийчъеш хиннаб, хIаьта хIанз гидуаргаш чуэца а болабеннаб уж. Массехк ди даьтча шекара сасиа хьаахке а кхата лаьрхIа хьажкIаш чуэца а болалургба уж.

24 август тIаккхоачаш республика кхаш леладераша силосе лаьрхIа мошк боллаше хьайбашта екхаран 30 эзар гектара тIара хьажкIаш чуйица яьхар. ХIанз дIахо беш а ба из болх вай колхозашкеи совхозашкеи.

ХIаьта Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Наурски, Шелковской районий боахамашка хIанз гидуаргаш чуэца болабеннаб. ХIанзалца чуйица яьккхараш 2161 гектар гидуаргаш я, ерригача дIайийначарех цхьа процент хуа марах. Из болх дьаххагIа дIаболабаьча Гудермесски района боахамашка ахнел совгIа гидуаргаш чуйица яьхай.

Цуница цхьана тIадоагIача шера кхебергболча йьувкъама лара йолаш а ба юртбоахама къахьегамхой. ХIанзале 43,4 эзар гектар зиба лаьтта яьхад цар е эшачох 25 процент. ДикагIа лаа зиб кийчъяра балхаш Шела, Гудермесски районашка. Кхьча вай районашка из лоархIаме агротехнически мероприяти ханнахьа чакхъяккхара йоагIаш йола теркаш бац. Дуккхача вай боахамашка бизза пайда эцац тракторех, царшин сменах болх бергболе гIулакх вIаштIехьдаккхац. Укх тIехьарча кIирак 5 процент мара тIаккхийттаяц республике ала зиб. Цу тайпара из боли дIахо а беш хуле Iа хьатIаккхачалие бьь бергбац из. Геттара тIехьадоах зиб ахара балхаш Грозненски, Надтеречни, Наьсаре, Сунженски, Урус-Мартана, Шелковской районашка.

24 август тIаккхоачаш республике зиб ахарах йола

СВОДКА

(проценташца)

Ачхой-Мартане	30
Ведане	1
Грозненски	12
Гудермесски	47
МалгIабика	29
Надтеречни	22
Наьсаре	15
Наурски	34
Ножай-Юрта	4
Советски	54
Сунженски	30
Урус-Мартане	32
Шела	31
Шелковской	—
г. Грозный	19
Ерригача республике	25
Совхк 25 август тIаккхоачаш хиннар	19
Юртбоахама министерства боахамаша	25
«Скотопрома» совхозаша	24
«Грозвино» объединене	25
«Консерплодоовощ» объединене	26

Укх шерарча Iай шоай хьайбашта кхоачамболаш доакъар лоаттаде йиш хургья Урус-Мартана района «Горец» совхозе фермай къахьегамхой. ХIанзале аргIаш даь дIаоттадаьд боахаме планага дIакхоачаш гIожа доакъар.

Цхьа бутт ба а боахаме баьцах хьоар доаккха агрегат болх бе йолаенна. Цу кане дена 100 тонн ял совгIа хьоар кийчдеьд цу тIа [illegible] беча машиниста Седулаев Iальве, цун гIоьнчаша Якаев Альдена, Болчаев Зиудина.

СУРТА ТIА: баьцах хьоар доаккха агрегат.

В. Юнценко сурт.

МАССАНЕ СИЙ ДЕШ

КПСС XXIV съезда сийна вахте а этта хьинар айлаь къахьег Ермоловски машиниятaкъа участка болхлоша. Доккхийи бехктокхамех декхараш хьалхашка латт царна. Цхьабакъьаь, цар уж сийленца кхоачашду.

Укх шера этара хьалха автоблокировка хьайккхлай станце. Из бахьан доахаш болхлой штат кIезагъеннай, ца тодеш поездаш сихагIа хIа-юха укийт.

Станце дика болхлой дукха ба-ле з царна юкъе а белгалвакха вов Юшин Виктор. 23 шу да цо цу хазача участке кийтара гIалит ца доалийтар къахьега. Станце дежурни ва Виктор. Сабарерча, хьинар долча коммуниста дукха беза шин болх. Цудухьа кхычарна хьокхам а телаш къахьега вIаштIехьдоал цун. Хуллаше а хилазар из дежурни. Цу бехктокхамеча балха хьожаваленхьа стрелочник вар Виктор. Цига хьнааре къахьегаш лакха толамаш доахаш чеккхаьлар из, боккъонца ейзар балха «къайлевни». Дами порядок хулар цун участке.

ХIанз Ермоловски станце дикагIволя болхло лоархIаш ва Южин Виктор. Цунгара Iомалу, хьокхам ийбу кхьчар. Сийлеш лелаю Виктора шийна еина коммунистически къахьегама ударник яха еза цIи. Хара ди дьача, Юшин Виктор ца воазаш, цун сий ца деш саг вац станце. Цо дика болх бар, эшача хана коллагIчоа новкъостал де кийча хилар бахьан да из.

Мухь тIаботтарех тIера Iобаккхарен заданеш даим толаме кхоачашъю Виктора, маневрови операцеш дика сиха чакхйоах. Дика производственних хьнарах тарра дика общественних а ва вов. Юшин. Цунах тешам беннача коммунисташа станце партийни организаце секретара заместителалла держ Юшин Виктор.

Я. ЦУЕВ.

ДЖАМБУЛСКИ ОБЛАСТО ЯЛАТ КИЙЧДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Парте XXIII-ча съезда а КПСС ЦК Пленумий а решенеш кхоачашъеш, Джамбульски областа юрта боахама къахьегамхоша дика хьувкъайар укх шера ялата культураш, дика вIаштIехьбаьккха чуйицар хьувеъам, кхоачашйир пачхахьалкхен плани планал совгIа пачхахьалкхена ялат доахара социалистически декхараш.

Лаьцен амбарашка чуттессад 432 эзар тонн ялат (хьажкIаш йоацаш). КIа чуйицад 324 эзар тонн, фуражни культураш йоахара план тIехкхоачашъяьй.

Планал совгIа пачхахьалкхенна дIахо а ялат доахаш да.

КПСС XXIV-ча съезда мадоагIара накъадахера хьажкIаш, кхыйола культураш, хьайбай продукташ яхарех пачхахьалкхенга йоахарен планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра, социалистически яхь шерра яьржай областа колхозашкеи совхозашкеи.

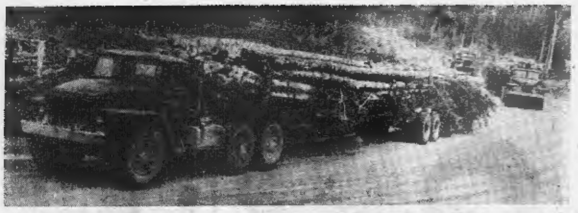

ТОМСКИ ОБЛАСТЬ. «Томлес» комбината чуйоагӀаш йолу «ЕргайсккӀ» леспромхоз МалхбузенСиберегӀарчу къьнагӀчарех чӀоагӀа механизированни предприятеех цаӀ я.

КПСС XXIV-чу съезда бала боагӀача тайпара накъабахар дукъа якъ а лепаеш, хьу кийчъеранаш дош деннад хьу кийчъеча балха волча цхьан болхлочо лоархӀаш шера бола беррига болх 475 кубометр хьунга дӀахоачабе.

СУРТА ТӀА: хьу кхузьача «Урал 377-Б» яха ноз бола машинаш ешанза йола органсен хьу хьекхачара лоерча силаде Ӏоузаш я.

А. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТКОМИ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХИ

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Грозненски района 1-ча Мая цӀерагӀча колхоза партийни комитето шин идеологически болх вӀаштӀехьбоах боахама хьалхашка латтача деккарашка хьежжа. Цо керттера лерхӀар колхозхошта массе оагӀорахьара кхетам лулга, общественни вахарерча гӀулакхий кийса мах бе укх Ӏомабола да.

Нахаца беча идеологически, массово - политически, кхетама балха вӀаьхий опыт Ӏайнай колхоза партийни организаце. Цун эггара эффективнегӀа йола формаш — собранеш, политически докладаш, лекцеш, беседаш, тематически сайренаш, къахьегама сийлен сайренаш, хеттарийн жоппийн сайренаш, теоретически конференцеш, кинофильмашка хьежар.

Колхозе берригa идеологически болх вӀаштӀехьбахара партвомо шин заседане идеологически комисси чӀоагӀъйне Евгений Васильевич Шагаеа керте латта 9 саг юкъе а волаш. ХӀара дениа производственни участкашка нахаца болх беш тхьо политинформаторо ва берригa политинформаторош йиъ седан а яъ бийкъаб, семинара кулгалде нах оттабаб. Колхоза партийни комитето политинформаторий гӀулакхашта лъа там тел, инструктаж ю, мотивера материалаша, инфракда, фектаила ... уж.

Красни уголкаш а колхоза берригa фермашка, тракторни бригадашка, цхьа производственни участкашка — ерригаш а ...а уж. Идеологически болх бара мел ала хӀана долаш да укхаза. Приемникашта, книжкий тархешта, лозунгашта лелла хӀара дениа хилдеча балха хьокхамаш. Ала лезачи да, из болх боккъонаш уйла а яь оттаьча планагӀа беш хилар.

Политически бӀухочох доахкаш хилала дергдоацаш дола гӀулакхаш парте хӀара членах хилийта гӀерт партбюро. Дукхача колхозхоша чӀоагӀгӀа бехктокхам кертош леладу шоай боахама экономика лакхьара гӀулакх, боахами культурен дегӀахувлара даькъе доахача толамий критически мах бу.

1970 шера 25 апреле юкъара партийни собрани хилар колхозе «Къахьегамхоша интернациональни кхетам балара дакъера колхозе партийни организаце дехкараш» яха дош лупаш. Дика вӀаштӀехьдаьккхар собрани, цига вир КПСС 94 член а членалла кандидат в, къамаьлаш дир 9 саго. Доклада тӀа а къамаьлаш лаьраш а дуьцар, вай общество коммунизмаиъ тарга не гӀорт къамаш вӀаши гарга доал, пар экономикен культурен массе оагӀорахьара дегӀаух, яхаш.

Колхозе хьинаре идеологически болх бу коммуниста Е. В. Шагаева. Цо чий инициативагӀа вӀашагӀъелтай колхоза къахьегамхошна де а доагӀаш сий деш йола агитбригада. Алхха цхьан 1969 шера кхашкарча станицка 57 концерт оттадаб, тайп-тайпара темаех лаца 57 лекци йийшай агитбригада. Укх шера хӀанзале а 20 совгӀа концерт а оттадеш, уьжал лекцеш а йийшай бригада кхашкара станицаш йолча. ХӀанз 7 комсомольцах латт агитбригада. Царех эггара дикагӀа бараш — Черникова Наташа, Романцева Людмила, Толкачева Наташа, Овсянникова Галина.

Цкъаза етта дац, хӀанз алхха хӀама хьаде гӀертара кхачам бац, дукха хӀамаш хе деза цьнна, моттигерча къахьегамхошка дукхьал дӀа а етта дӀаала. Атта деце в, ала деза, хӀьта партвомо из дӀа я оал. Образовани сий дирах доа из, хено хьалхадьккха да. Знанеш, лакха квалификаци — замон шин белгалонаш.

Цу гӀулакхех цхьера повкъостал ду политкоса сердча ерригача дешара цхено. Партвомо даим йоакхо ю коммунистий, комсомольций, колхозхой дешара. Партвомо анализ ю Ӏоаьча опыта, вӀашагӀа а тох. дӀайоаржа а ю из, йоакхо ю общественний дисциплинаш дикагӀа хьехара. Колхозе болх беш а хьалхарча, кхозлагӀча, пхелагӀча шера дешаш йола марксизма - ленинизма лардий каб школа.

КхозлагӀча шера дешача школе 24 коммунист деша вагӀа, кулгалдеш вир ... В. С. Вьючный ва. Философи Ӏомаеш 31 коммунист цера вагӀача пхелагӀча шера дешача школана кулгалду нов. В. И. Ковтун. Хьалхарча шера дешача школана кулгалду нов. Е. В. Шагаева. Цига а вагӀа деша 31 коммунист, КПСС истори Ӏомалъ. В. И. Ленин вай 100 шу дизача ... хана Ленински хьикъе ... колхозе болх беш цига шира воашача 109 колхозхочо В. И. Ленина биографи Ӏомайера. Цу школашта кулгаллеш бар нн. Гончарова, Кулаева, Гандурина, Остапчук.

Цул совгӀа, колхозе вӀашагӀъелла а болх беш ... нов. Е. В. Врублевскаяс кулгаллеш йола кхалкоха лаьрдӀа популярни экономически школа.

Колхоза парткома оагӀонгахьара къаьстта йоакхо ер да комсомольски дешар. Комсомольцашта лаьрдӀа вӀашагӀъеллача кружоке партех лаьца беседаш ю. Кружока кулгалду нов. Пискова. Деша вагӀа ставицера 17 комсомолец. Партийни комитето даим шин тӀахьожама кӀал лоаттаду коммунистийи комсомольций дешар. Деннача дуазадеша хоза дешаш каст-каста партийни комитета заседанешкаъ лувш. Масала, 1970 шера 24 феврале хиннача парткома заседане керттера ... а лоархӀаш лийцар «Партийни дешара седарча занятей ледамаха хоза дош. Цига кхоачамбоацараш хьегучаделхар, уж дӀададара тӀадерзадаь гӀулакхаш белгалдир.

Идеологически балха лоархӀамегӀарча деккарех цаӀ лоархӀ колхоза партвомо советски халкъа революционни, тӀема, къахьегама традицешкара колхозхошта патриотически кхетам лулгах. Цу балха тайп-тайпара лоархӀаме формаш эффективни средствош лаха вӀаштӀехьдаьннад колхоза партийни организаце. Царех а укх тайпара яраш: Октябрьски революцена юкъе, революционни болаше. Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем гӀа дакъа лаьцарашца, Советски Союза Турпалашцеи Социалистически Къахьегама Турпалашцеи, къахьегама ветеранашца, производстве хьалхалаттарашца вӀаштӀехкетараш.

Библиотека заведующи Л. Н. Сачева бахьан долаш тахан ра дешаех лаьца хоза кийчъяь гойтара агитаци я колхозе. Ала дезаш да, парте шийна тӀаьхьлла на гӀулакх цо творчески кхоачашдеш хилар. Цун а кхьча коммунистай а повкъостала хоза кийчъю красни уголокаш, социалистически деккараш, производственни участкашкара тӀахьехам беш дола плакаташ, кхьдараш.

ЛоархӀа а йоагӀаш къахьегамча коллективна кхро лоархӀ колхоза партийни организацех, коммунисташа шоашта тӀехьа дӀакхуьл къахьегамга гӀоллара шоай новкъостий.

Шин гӀулакхашта юкъе производства экономика чӀоагӀа терко ю еыцкъомо, хьабекъе, ехь кӀеригӀа лоархӀам болаш ца идеологически балха дӀаьлоша моттиг я.

Э. КАБАРДИН,
КПСС Грозненски района инструктор.

ТӀЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

Ленински юбилейни шера республикера дукха гӀишлошъерий организацеш пачхаьлкхен план тӀехкхоачашъеш хьайоагӀа. Къахьегам кхетамца вӀаштӀехь а баькха дика къахьегама толамаш доах укх шера «Чечингушводстрой» гӀишлошъерий управлене (нн. Клюкин, Тужиков), «Чечингколхозстрой» объединене (нн. Исламов, Гладилин) коллективаша. Шоай болх тоабаьб Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъерий управлене, «Чечингсельстрой» треста коллективаша а.

Дика къахьегама толамаш даьхал нов. Гайрбеков керте латтача СМУ-4, нов. Экажев керте латтача СМУ-8, нов. Гутермана кулгалдеча СМУ-11, нов. Карамышев керте латтача специализированни СМУ коллективаша. Подрядни балхий ворхӀ бетта план цар кхоачашъяй 106—10... процент. «Чечингсельстрой» треста хьалха латтачарех я СМУ-4 (нов. Мурдалов), ПМК-557 (нов. Нанахаев) керте латта коллективаш.

Цхьабакъда, гӀишлошъерий балха тӀа хӀанз а тӀехьа дукха кхоачамбоацараш да. Эсала лел республикера цхьайола лоархӀаме гӀишлош хьалъечарв балхаш а. Масала, «Трансмаш» заводе гӀишлой балхий ворхӀ бетта план 63 процент, цементни завод хьальяра балхаш 42 процент, Грозненски газ чакхйоаха завод хьальеча 49 процент, карбамидни установка хьальеча 76 процент мара кхоачашъяьлац пачхаьлкхен план. Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъерий управлене укх шера хьалъяь яьккхаяц цхьаккха школа, шера планах хьалдаь даха деза нах чубаха цӀенош 155 эзар квадратни метр ... ворхӀ бетта ... цӀенош ... квадратни метт мара дац. Шера планах хьалъе езача 865 моттиг болча деша даха ха йоацача берий учрежденеех хӀанзалехьа эксплуатаце дӀаенна учреждени 25 моттиг мара йолаш яц. Хьайбашта эша помещенеш дьальяра шера план 13 процента, хьаккарашта эша помещенеш дьальяра план 71 процента мара кхоачашъяьлац. Къаьстта, эсала лел вай республике, больницаш, бытови гӀулакхашта лаьрхӀа йола объекташ хьал а яь эксплуатаце дӀаяллара балхаш.

Республикерча 15 гӀишлой-монтажни управлене коллективо кхоачашъяьб ворхӀ бетта план. Цар ... кхачам ца деш ... 3 миллион сом ...

Къаьстта чӀоагӀа тӀехьаюсачарех я укх тайпара организацеш:

Организацеш	План кхоачашъяр проценташца	Кулгалхо	Парторганизаце секретарь
Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъерий управлене СМУ-3	81	Евтухов	Муталипов
Новогрозненски ТЭЦ-а СУ	75	Иванов	Дорошенко
ГӀишлой-монтажни поезд № 383	84	Пидербиев	
Грозгазстрой треста СМУ-2	99,2	Арсанукаев	
Грозгазстрой треста СУ-3	85	Юков	Кривошеев
Грозгазстрой треста УМС	95	Бородин	Соловьев
«Чечингсельстрой» треста ПМК-432	97	Боров	Тутаев
«Чечингушводстрой» гӀишлой управлене ПМК-1	93	Дешев	Кульбаченко
Торговле министерства СМУ	73	Порохня	Богомолова
«Чечингазстрой» трест	67	Короневский	Сапунов
Транспортни управлене СУ	67	Зимин	Микунов
Юрта боахама Министерства ПМК	60	Талиев	Посельченко

Белгалдаккха дезаш да ер шу доладелча дена тӀехьаюса организацеш цаӀаш хилар. Массаза санна цу организацей кулгалхоша тӀехьайнсара доаиз бахьан уггаде. ХӀаьта яьа анализо къаьгга хьакьокх тӀехьаюсаш хилара бахьан гӀишлош хьальеча тӀагӀертта кьа ца хьегар, кхетамца болх вӀаштӀехьа ца баккхар. Ӏилман гарла тӀа къахьегам вӀаштӀехьа ца баккхар дола. ТӀехьаюсача гӀишлошъерий организацешка ер я производственни къахьегамен дисциплина, кӀезига терко ю экономически технически дешара, хьальеча гӀишлой дикал хоза а дукха гӀишлош ниеъ брак йолаш из бахьан долаш балхаш юха де дезаш. «Чечингсельстрой» треста брак яр бахьан долаш юха даьча балхаша ер шу доладелча дена пачхаьлкхенна даьэ 50 эзар гарга сом да.

ТӀехьаюсача гӀишлошъерий организацей кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша повшта тӀалатта бехктокхам бовза а бовлаш йоагӀача тайпара йоакхо ца цар производственни къахьегамен дисциплина чӀоагӀъяра долча дешашта, хьалхашка латта деккараш кхоачашдара оарцагӀа ихаш коллективаш. Парте, райкомаш деккарийла а гӀишлошъерий организацеш тӀехьаюсаш хилара бахьанаш тахна, царна эша йоаъкъостба де, цитти уж хьажа еэ ахьабола кулгалхой нийса хьожабайбий балда тӀа.

Республикера гӀишлошъю организацеш тӀехьайнсара бахьан да заказчикий болх эсала лелар а. Цар шоай хаццахьа къестадац финансированни яра дешаш, кийчъянн гӀишлош хьалье еза майдаш, цаннахьа хилийтац эшаш йола оборудовании материалаши, йоакхо яц проектно-сметни документаци дикагӀа хилийтара.

Заказчикаша шоай болх тоеш долаш бахьан долаш, къаьстта «Скотопром» треста, «Консерв-плодоовощ» объединене, юрта боахама министерства шоай балха йоагӀача тайпара йоакхо ца ярах «Чечингсельстрой» треста финансови даьъе дукха халонаш ниейлу. ЦхьоалагӀча августага кхоачаш треста тӀаденса дебиторски деккар 500 эзар совгӀа сом да.

Дика вӀаштӀехьбаьккхабеш субподрядни организацей болх а, массаза а хилац совмещенни графикаш. Кхоачашде дезача балхий план субподрядчикаша кхоачашйойя а, дукха моттигаш нийсу хьальяь яха еза школаш, нах чубаха цӀеноп, кхйбоахамен кхийоаьи объекташ хьальяь ца йоалаш тӀехьаралаш, ханнахьа уж эксплуатаце дӀа ца лувш. Цитта болх беш я «Кавсантехмонтаж» ПМК (нн. Литовченко, Бородулин), МК-66 (нн. Леонтьев, Сафонов) коллективаш.

Пятилетка тӀехьара шу чакхдали юкейясар лукхи ха ца хилар кхета а деш боахамий кулгалхой, партийни профсоюзни организацеш деккарийла а чура ерригa резерваш гуча а яьа, царех биэза пайда эца, гӀишлошъерий организацей коллективаш тӀехьаюсалга дӀадаккхара тӀагӀертта кьовсам лоаттабе, нахаллаш партийни йоакхо а еза кадрай, къахьегамен производственни дисциплина чӀоагӀъяра, беррига болхлошта тӀалатта бехктокхам бовзийтара, лира кьовсам лоаттабо беза нийсаьча кхоачамбоацарашца, кхетамцеи нийсеи къахьегам вӀаштӀехьа ца баьккхарашца. Бизача ниэаца болх байта беза машинашка, механизмашка, гӀишлошъераша шин-кхаь сменах болх бергболаш гӀулакх вӀаштӀехьа даккха деза.

Болхлочунгара кулгалхочунга кхаччалца, хӀара гӀишлошъечун деккар да КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тӀа белгалдаьккхар кхоачашдеча дикаа даккъа леде. Юбилейни шера план толамаш кхоачашъяр вайх тийша да.

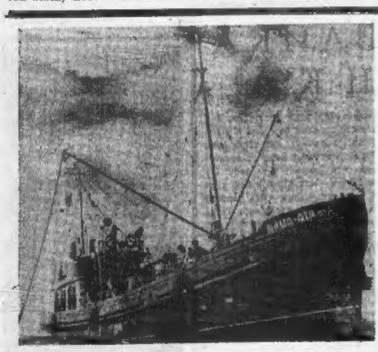

КъилбаседениМалхбоалени Арала йистошкех хи кӀалхарча босешкеп пайдане хӀамаш лохаш актюбински геологаши форда геологеи геофизикеи Ерригсоюзни Ӏилма-тохкама институте Ӏилмихойи бола шоллагӀа шу да. Геологашка я дукхьал форда ну буруз тоха йиш хулийташ йола хӀаидара оборудовани. ХӀанзале а массехк районера техкий хи йисте хи кӀалхара босеши. Гучадьннар лоархӀама ца — наггахьа мара ца нийслуча металлий минералаш йоакха форда чура россыпь кораяьй.

СУРТА ТӀА: «Алма-Ата» яха чкъьарий доала кема. Геологаша Ӏилма-тохкама балхашта лелаю база яьй цунах. Цу тӀера виброршневой трубка повкъостала форда буз тӀара пробаш хьанйю.

Д. Карачуна сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНА СИЙНА

Шелковски района культура ЦӀагӀа хилар района эггара къаьнагӀара вола коммунист Климент Тимофеевич Каменчук хестабеш яь сайре.

Шовзткъе итт шу дӀадахал К. Т. Каменчук Советски Союза Коммунистически парте членалла вола. Из парте вада 1920 шу къонача Советски Россена хала ха яр. Гражданска тӀема фронташка гӀолла чекх а даьнна, бӀухо Каменчук 1920 шера август бетта большевистски парте вахар. 1921 шера Климент Тимофеевич городе Кизляре къаьсттача лоархӀама даькъе политически балха тӀа вохийт.

Шелковской районе партийни ячейка яьла эггара хьалхарча нахах цаӀ ва К. Т. Каменчук. 1925 шера районе беррига 40 коммунист мара вацар. Эггара хьалхарчарех партъячейка секретаралла хержар Климент Тимофеевич а.

Цу хана дена Шелковски районе къахьегаш хьавоагӀа из. Цо болх баьб миллице органашка, райисполкома председатель волаш, райЗО заведующи, районколхозсоюза председатель, райплана председатель волаш. Дерригача гӀулакхаш тӀа Климент Тимофеевича сий долаши дог цӀена кхоачашъяьй вай парте директиваш, хьинаре даькъа лоацаш хьанав общественни вахара юкъе.

1965 шера дена Климент Тимофеевич персональни пенсионер ва. Бакъда цо хӀаьи а хьинаре дакъа лоац районни партийна организацена юкъе.

Гражданска тӀем тӀа дешва долаш дакъа лацарахи социализм хьалъеш хьинаре къахьегарахи Цӏеча байрахи орден енай К. Т. Каменчука, В. И. Ленин ваь 100 шу дизарна куландени «За доблестный труд» яха Юбилейни медаль а елар цунна.

К. Т. Каменчук Шелковски районе сийлен гражданин ва. Шелковски района коммунисташа торжественно белгалдаьккхар Климент Тимофеевича парте член волаш 50 шу дизар. Шин бӀаь совгӀа саг вар из белгалдоаккхача сарахьа гулвенна. Укхаза баьхкабар партийни советски кулгалхой, ерригача партийни организацешкара векалаш, комсомольцаш, парте ветеранаш.

Юбилярa вӀзарах цо баьча балхахи лаьца къамаьл дир парте Шелковски района секретара Е. Я. Фариневаc.

Е. ИВАНОВА.

Карагандински кӀора бассейне эггара шаьлагӀа кӀир баккхара пхе шера план хенал хьалха кхоачашъяьй «Чурубай — Нуринская» яхача № 2 йолча шахта горнякаша. Пламан совгӀа йиъ бӀаь эзар тонн кӀора кхоачаргӀа межкага цу шахта горнякашкара пятилетка чакхйоалаш.

СУРТА ТӀА: № 2 йолча шахтера социалистически яхье хьалхалаттараш (аьрдехьара аьттехьа) Я. Н. Фольк, Н. И. Староменко, Н. А. Фесик, Н. С. Новиков, А. И. Шавег.

Я. ТУРИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

НАХА—ДУКХАГӀА ГӀУЛАКХ

Бахача наьха хьашташ кхоачашдеча Министерства предприятеша ихе шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьег. ЛоархӀаме гӀулакхаш чакхдоах укх тӀеххьарча шерашка бахача наьха хьашташ ихы а дикагӀа кхоачашдара вӀешагӀъеккача юрташка дӀа-ел делача бригадаша. Шерагара-шерага бахача наха дукхагӀа гӀулакхаш де дезаш хул, цунга хьежжа тӀехь-тӀехьа дукхагӀа эш цу тайпара бригадаш а.

Укх тӀеххьарча шерашка вай республике къаьстта шерду бахача наьха хьашташ кхоачашду предприятеш шеръярех керда ераш хьатӀаярех балхеш. Цитта керда комбинаташ екхай Орджоникидзевски, Наурски яхча станицашка, Шаьла, Урус - Мартане, Ачхой-Мартане, МалгӀабике. Хьальеш латт цу тайпара комбинаташ Ножай-Юрта, Ведана, городе Аргуне.

Бахача наьха хьашташ кхоачашдара культура лаккъьара керда формаш а кхухь тха коллективаша шоай балха юкъе. Царех я телефонаца заказаш дӀаэцаш йола услуга, тоаль хӀама предприяте транспортаца цӀаяхьар, цитта ихы а. Бахача наьха хьашташ кхоачашдеш йолча ерригача предприятена: ательеша, фотографеша, кота гӀир беча, сахьаташ тоадеча мастерскойша, тоае хӀамаш дӀанийача пункташа вӀира ялх— ворхӀ дийнахь, делкъийна дӀа а ца хьовлаш, цаӀ ах, шин сменагӀа болх бергба. 1971—1975 шерий планах бахача наха эша хьашташ кхоачашдара боарем городашка шоазел ахлазел, юрташка кхоазел ахазел лакхбе лаьрхӀад Министерствас.

Уж гӀулакхаш кхоачашдара эша керда гӀишлош хьалъе лаьрхӀад. Масала, цхьан шера 160 эзар сома мехкa наьха хьашташ кхоачашду центральни сутий лаборатора Грозне хьалъергъе бахача наьха чоалхане техника тоаеш йола керттера предприяти. Чоалхане техника тоаеш йола предприятеш хьальергъе Урус-Мартане, Шаьла, Наурe, Сунженски районa Орджоникидзевски станице.

Республика городашка, юрташка, боккхой посёлкашка цу тайпара предприятеш эхкаро вӀаштӀехьадоалийтарга комплексни балхаш дӀакхахьа. Наьха хьашташ кхоачашдеча балхех дукхагӀа пайда эцара балха процессашта механизаци ю, технологически процессаш шаьрдю.

«Хьалхашка латтача деккарех керттера деккар бахача наьха хьашташ кхоачашдара ихе шера план кхоачашъяр да. Из деккар сийлаца кхоачашдара хьинаре къахьег министерства коллективаша.

А. САЛАМОВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР-а бахача наьха хьашташ кхоачашдеча Министерства отдела начальник.

АЙЛУ ГӀИШЛОШ ЪЕРИЙ ХЬИНАР

Вай республике шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш бе дукха гӀишлошъераш, коммунистически къахьегама ударникаш. Царна юкъе ва «Чечингушводстрой» ПМК-4 скреперистий бригада бригадир Сальсаков Хизир, Гудермески ПМК экскаваторщик Сазонов Владимир, «Чечингсельстрой» треста СМУ-4 штукатурий бригадир Чимаева Ӏайпа, кхи дукхе бараш а. Къаьст-къаьста болхлой хинна а ца Ӏеш бӀарчча коллективаш я массаза ритмично болх беш, лакха къахьегама толамаш доахаш. Царех а Н. С. Клюкин керте латтa «Чечингушводстрой» гӀишлошъерий управлени. Ерригсоюзни социалистически яхье ялхазза вӀашта карара карара тела ЦӀе байрах яьккхай цо. Ерригсоюзни социалистически яхье СССР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦӀе байрах яьккхай № 7 йолча треста специализированни монтажни управлене коллективо (начальник нов. Тишенко). Белгалдаккха дезаш да укх тӀеххьарча хана «Чечингсельстрой» треста гӀишлошъераша шоай болх тоабьяьга.

ГӀишлошъерий болх дика вӀаболa партийни, профсоюзни организацеша балха кулгалдела вӀаштӀехьдаккхарга хьежжа. ХӀанз КПСС XXIV-ча съезда вай накъаволхача хана къаьстта чӀоагӀа лоархӀаме гӀулакх да тӀанийца социалистически деккараш нийсто кхоачашду хьажар. Балха тӀа нийслу кхоачамбоацараш сихха дӀадаха деза, оарцагӀа баха беза беррига болхлой таха а тохкаш ерригача резервех биэза пайда эцийтара.

Даьла толамаш дика дале а гӀишлошъерашо хӀанз а тӀехьа тахханза дукха резерваш а. Даьла толамаш кхы а лаккхагӀа хила йиш яр, нагахь сана цхьайолча гӀишлошъерий организацешка нийслу кхоачамбоацараш сихха дӀадаьхача. Цхьайолча гӀишлошъерий организацеш дегӀаадара боарамо Ӏалашдан дегӀаухача республика халкъа боахама хьаштах.

Пятилетка тӀеххьарча шера доккхий деккараш хьалхашка латт гӀишлошъерашта. Цхьабакъда, доахача къахьегама толамашка хьежача сихха оарцадахка дезаш гӀулакх да гуш дар. Республика халкъа боахама капитальни вложеней ах шера план 93 процент мара кхоачашъяьац. 60 боккхача гӀишлошъерий организацех 16-ме ах шера план кхоачашъяьац. Из бахьан долаш хьал ца еш йисай дукхача маьера гӀишлош.

Средствеех пайда эцара задани а кхоачашъяьац гӀишлошъераша, планах хьалтяь яха еза гӀишлош дӀа ца луш дукха тӀехьайоал. Ерригa республика хьийбача наха чубаха цӀенош хьалдара план кхоачашъяь яле а, цхьайолча гӀишлой организацеша шоай план кхоачаш ца яр бахьан долаш къахьегамхошта дӀа ца луш ихсай 7 эзар квадратни метр цӀенош. Къаьстта чӀоагӀа гӀишлошъерий балла Ӏаткъаш да планированни еча дуала гӀалаташ, капитальни вложеней планаш уггаза материальни ресурсаш Ӏалашъяра хьежжа. Цу бахьанаша ритмично дӀабахийташ гӀишлошъерий болх.

Дукха претензеш я подрядчикий заказчикий проектировщикашка. Ханнахьа хьалаш цар эшаш дола документацеш, оттавь проектaш эсала я. Дукха моттигаш нийслу «Гипрогрознефть» «Чечинграждапроект» институташ цар кийчдаь документаш юхакхухьийташ.

Дукха моттигаш нийслу вай республике материальни къахьегамен ресурсаш дӀа юха а йийкъа биэза пайда ца эцаш. ХӀара шера капитальни гӀишлошъяра плана юкъейхкаь дукха керда объекташ, дӀадахача керара объекташ йистейхара йола средствош тоаш боашкасехьа а. Уж санна гӀулакхаш нийсдаларах пачхаьлкхен ахча дукха доаду.

ГӀишлошъяра болх эсала лелаш хилара керттера бахьан да гӀишлошъерий организацей гӀишлой материальни промышленноста предприятеий база дегӀаахар тӀехьадуаш хилар. ГӀишлошъерий организацеша а йоагӀача тайпара йоакхо ца ю лоархӀамерча деша, база дегӀайоалаяра хьакхожадьча ахчах биэза пайда эцаш. ГӀишлой материалаш чӀоагӀа йоллашехьа аьшкбетона заводашта, кирпичкаш еча заводашта реконструкци яь яккхац. Эсала лел кӀир йоаккха, цемент аракеца заводаш хьальечара балхаш а. Боаттӏача боарамах дегӀа ахац руда йоаца материалаш аракецара база, хӀьта карабулакски карьер хьальяра болх а эсала лел.

ГӀишлошъеча балхашта механизаци еча а нийслу цхьадола кхоачамбоацараш. Цхьан сменах мара болх бац механизмаша, цхьайолча моттигашка комплексно болх бац машинаша, дукха балдаш ду кулгашца. Фуд механизаторашта новкъарле яр? Ремонтни база дика яц, гӀишлошъяра эша машинаш тишъенний. Ремонтни база шеръяра деш хӀама дац. Къахьегама овсарле даккъьара лоархӀаме да гӀишлошъеча балхаш механизаци яр. Нагахь эшача механизмашца, инструменташца гӀишлошъераш Ӏалашбича къахьегама овсарле шозза лакхлургъя.

ГӀишлошъерий болх ритмично дӀабахийташ бытови хьалаш во хиларо а. ГӀишлой участкашка йоацаш я бытовкаш, болх беча хӀама дуарӀдоаш гӀулакх вӀаштӀехьдаккхадац, йоацаш я душевойш, санитарни аптечкаш. Болхлошта кийчъяь йоацача маданийе дӀа-юха ахуаш гӀишлошъераш. ГӀишлошъераш бахача общежитешка а нийслу дукха кхоачамбоацараш.

Дукхача гӀишлой управленешка а боагӀача тайпара йоакхо яц, болхлой материальни безам совбаккхара чӀоагӀа эсала лел гӀишлошъеча аккордно-премиальни системах аравн лелара метод балха юкъеяхьара гӀулакх. Уж лакхе цӀераш цьдареш, кхьдараш санна дола бахьанаш нийсдаларах кастъкъаьта дӀа-юха буалаш хуцалу болхлой, тоъаш бац специалисташ. Уж санна дола кхоачамбоацараш къаьстта дукха нийслу «Грозгазстрой» тресте.

Пятилетка тӀеххьарча шера доккхий деккараш хьалхашка латт республикерча гӀишлошъерашта. Укх шера хьалъя еза эзарел боккхай промышленни объекташ Грозненски химически комбинате, А. Шерипова цӀерагӀча Нефтемасложзаводе, цементни заводе. Дерригa шерашь оарцагӀа а даьха къахьега деза вай мехка йоаккхагӀа лоархӀа Грозненски газ чакхйоаха завод хьальечара балхаш сихагӀа чакхдахара. Цул совгӀа хьалъе еза эзараш моттигаш йола керда школаш, берий бешаваш, 154 эзар квадратни метр йола нах чубаха цӀенош.

Уж а кхы а лоархӀаме объекташ хаццахьа хьалъяь яхара, КПСС XXIV съезда сийленна накъабахара беррига гӀишлошъерашо оарцагӀа даха деккарийла я партийни советски органаш. Болх ритмично дӀабахийтара, гӀишлошъерий хьалаш тоадара ца хаддаш йоакхо е еза дар.

М. ВИННИКОВ,
КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома гӀишлошъерий отдела инструктор.

ГО БАЬХЕ ЮХАКХОАЧ ПОМИДОРАШ

Во хиннадаш укх шера «Назрановский» совхоза баьцадараш. ХIанз чуэпаш да уж. Цхьабакъда чуйинарш дIадахьа моттиг-м яц совхоза.

22 августа кхай тIара йоагIаше в заготконторе йихьар «Назрановский» совхоза сона - баьцадаарий бригада помидораш.

— Паччахьалкхен заданин кхоачашьяра чотах снай оаш ераш?— аьнна, машина тIа хьаттIа а вальна хьежар помидорашка заготконтора директор нов. Дидигов.

— Дика я ала хIама дац аьнна Iоваьлар. Склада заведующи Маниев Мажит а раьза хилар цу помидорашта.

— Iо мичахьа йоассаю вай ераш? — хьаттар хьаенчар.

— Складе моттиг яц, тикашка дIахьорга вай ераш, — аьлар заготконторерчар.

— Ай мукъа дац тхо, оаха шинкъо рейс кхы в ергья цу юкъа, — аьнна тохабелар помидораш яхьаш баьхкараш.

— ХIаьта шоай хьаштдолча хьо, тхона саа уж,— аьнна дIабахабелар заготовителаш, тIаккха совхозера баьхкараш раьза хилар. Ца хилча бaрг а бадар.

Никъ бе йоласлар помидораш. Автостанце коа Дзауров чу латтача ларека ваIар тIа сецар машина.

— Ээкй хьова, Махьмад? — аьлар машина тIа баьгIачар.

— Сайгара ираш а мича хьоргем ца хоаш хьувз сом, аьнна куьг лостадир Махьмада (Сунжера сна помидораш яр цунга).

ТIаккха «Электроинструмент» завода юкхе йоаллача Арчакова Хьава чудаттачa ларехе йихьар цар уж. Хьадас халла 400 килограмм дIаийцар. 800 килограмм машиначу йисар.

Цул тIехьагIа автотранспортни предприятена уллув йоаллача ларехе йихьача кхы а 200 килограмм дIаийцар.

Маьлхо йIоахъеш, совсаеш латтар машина тIара помидораш. Юрта дикагIа эца мегар ераш, аьнна Экажкъонгий Юрта йихьар.

— Моттиг яц дIаоттае, — аьлар цига. Цигара базар тIа Цолоев Салман латтача ларена чу йихьар уж. Цо дIа в ца эцаш Дзауров долча юха йихьар цар уж.

Цо помидораш дIаийцар, эцавзар хац сона. Цхьабакъда, цу дийнахь из цхьа рейс мара йинзар совхоза баьцадаарий бригада доллоша. Цул хьалхарча дийнахь а иштта го а баьха сарахьа мара юха бригаде яхар из машина.

Укх шера санна дика помидораш хьийкъяц совхозе, план дукха тIеххоачашье йиш йолаш я. Бакъда, хIанз санна мара заготконторо уж дIа па эца-м кхоачашъергьяц ах план а.

Кхы де хIама долаш бан-те совхоза баьцадараш ледадераш аьнна хетадала мег. Шортта да, Гаьна йоаццаш уллача хIирий консерви заводо хийцна дIаяйш помидораш Iа дийнахь 10 машина хьой а. ХIаьта а районера ара ма даха баьцадараш паччахьалкхен задание кхоачашъяллина яхаш дув карга кулгалхой. ХIаьта района тикашка дIаэцац.

Холодильникаш а уж яша йохка пехаш а йолаш бIаьхий боахам хилча-м кхы дукха сагот де а дезацар. Укхала яц уж лорае, дIаоттае моттиг.

ТIаккха фу дича бакъахьа да? Дича бакъахьа да райисполком цу дешага хьежа а хьежа баьцадараш довргдоаца гIулакх вIаштIехьдаьккхача.

М. КАРАЕВ.

ХИЙ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАРА

Лоацача хана хьувкъам чуйта баьлар Наурски района Ленина цIерагIча колхоза механизаторащ. Дерригa 5783 гектара тIа кхедаьдар укхаза гурахь дуъ ялат. Цигара колхозхоша чуийцар 101522 эзар тонн кIа, мукх, кхыйола культураш. Шин сменах болх беш яр кхашка 18 комбайн. ХIаьта, хIара комбайнер шиъ гIончаца цхьана дийнахь юкъера лаьрхIача 18—20 гектара тIара ялат аьрда йоалар. ХIара гектара тIара планах 13,3 центнер дахкха дезачa 17,6 центнер ялат даьлар. Къаьстта ала безам боагIа гурахь дуача кIих лаьца.

Из культура чIоагIа лоархIам болаш йолга кхетадеш болча колхозхоша хIара шера дикагIа дола лаьтташ хьакъоастаду кIина лаьрхIа — хиш дехкача кхеду из.

ХIаьта из кхедеш хьега хъа да в довц. Планах 17,5 центнер лаьрхIача из даьлар 20,7 центнер гектара тIара. Дика хьаьльйгар Р. Рустамова кулгалдеча № 1 йолча бригада. Хиш дехкача кхай 737 гектарах хIара тIара 31,5 центнер ялат даьккхар бригада кхаш леладераша. Цхьабакъда, цхьайцIайолча участкашкара 55,5 центнерга дIаккхьчар хьувкъам. Фу бахьан долаш даьхар уж толамаш аьлча, из гучадоал цар балхага хьежача. Масала: шоза хий диллар деррагача кхай тIа. КIа шиъ ханнахьа дIадийр (сентябрь батто дена октябре кхаччалца) дIадуви дар пхьоалагIа репродукцех дола фу дар. Хий дехкача лаьттаех яйса пайда эцаш хилча мел пайда боал хьагой укх бакъдераша. КIина хьувкъам хий ца дехкача лаьтташкара чуйицачул 14 центнер дукхагIа хилар колхозе. Шоза дукхагIа хилар мукх, борц, кхыйола культураш. «Ажер» яха французски сортах бола мукх, хиш дехкача лаьтташкара 37,7 центнер баьккхар хIара гектара тIара.

Дика ковкъостал дер ялата кхашка тайсача органически удобренеша. Цхьан гектара 2 тонн кхоачийташ схьар уж бригада.

Хьувкъам чуэцаше а аха доладир лаьтташ. ХIаьта из ахара хьисаве кийчду цар. Кхашкара балхаш сихагIа чакхдахара балха юкъе йоаллаьй материальни стимулаш. Комбайнераштен трактористаштен шоашта доагIача алапел соагIа 25 процент ахчен мах боацаш кIаж лу хаиал хьалха балхаш чакхдахарах. ХIаьта уж тIехьа ца доахаш кхоачашде аьттув боал колхоза къахьегамхой. Укх шера шоаш даьха балха толамаш кхы лох ца доийташ къахьега лерхI цар тIадоагIача шера а.

Укх деношка тIагIертта гурахь дуача ялата кийчо еш ба уж.

А. ВАСИЛИХИНА,
Ленина цIерагIча Наурски колхоза верттера экономист.

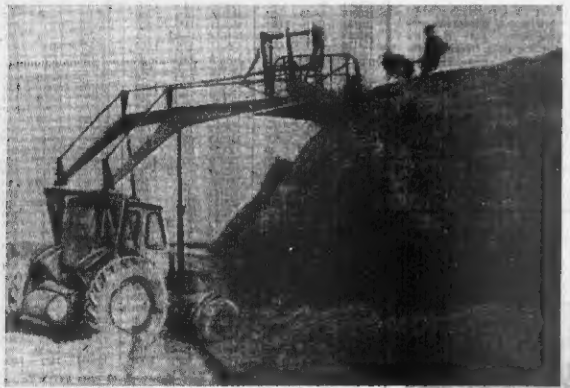

Денна дукхагIа хуа Сунженски района Кирова цIерагIча колхозан, района Кирова цIерагIча колхоза юрий - товарни ферма гонахьа аргIаш даь дIаоттаду гIома доккъар.

Соахк эшачох 40 процент, мара йол, ча Iалашдаь дацар боахаме, хIаьта укх шера цу тайпара гIулакх ца хилийта гIерт болхама къахьегамхой. ХIанзе гIожа доккъар кийчдара план 86 процент кхоачаш а я дIахо а из болх беш ба уж.

СУРТА ТIА: фермаш шо чоа аргIа дотташ ва Чехиан Петр Иваныч. Цунга стогометателаца ча хьалтеа тракторчета Желнаков Иван.

И. Пачева сурт.

ШЕКО ЙОАЦА КОТАЛО

Ткъаь пхиъ шу даьннад цу хана дена. Советски Союзо, 1945 шера мос гитлеровски Германи эша а яь, Европера тIом чакхбаьккхар. Дальни Востокен Тайжача оксана тIен тIема ала хIаьта а бовзаш бар. Милитаристски Япони дIахо а дорха духьале еш кхы а тоъал доккхий низаш шиъ доалаьа долаш яр. Советски Союза дальневосточни доз доаашта юкхе латтар тIом. Алхха Къилбаседа - Малхбоален Китая, Корея территоре тIа, Къулбехьарча Сахалинен Курильски гIайреш тIен лаьттача японски бIун Квантунски группировкана 1,2 миллион саг вар, цунга яр 1200 танк, 5400 йоккха топ, 1800 самолет. Цу тIа а цу бIун йоккхагIдола дакъа Китая территоре тIа хьатIаьза дар.

ТIемен агрессен шоллагIа кхуьрч Дальни Востоке мел болча хана шиъ кхерамзле Iалашъьрг лаьрхIа йиш йолаш яьар Советски Союз. Ма могга сихагIа дIабаккха безаш бар кхерам. Союзникашца тIанйцеча декхарашка хьежжа Японеца тIом болабир СССР-о.

Дальни Востокерча кампанеца Советски Эскаро лийрхIа керттера тIема - стратегически гIулакх дар Японски империализма керттера ударни низ — Квантунски эскар дохаделга а Китаен Къилбаседехьарча Корейн къилбаседа - малхбоалехьара провинцеш японски гIаьрахоех мукъайоахилга а. Из дехар кхоачашдаро Iалашде дезаш дар Къулбехьарча Сахалинерен Курильски гIайреш тIарен моастагIчуй бIу бохабелга а Япони сихагIа хьакарийовлаелга а.

Из йоккха тIема операци толаме чакхъяккхара Советски Союзо Дальни Востоке тIом дIаболабале хьалхагIа Iалаьмате доккхий низаш тIаэзар: 1,5 миллион бIу, 26 эзар йоккха топи миномети, 5550 совгIа танки шоаш лела артиллерийски установкаш, 3800 гаргга тIема самолеташ. Советски бIуна цхьана яр Монгольски халкъа Республика дошлой йиъ дивизи цхьа мотоброневригаден.

Советски бIуво Квантунски эскара атака йир Iалаьмате дIаьхача, Маньчжурецарча 5000 километр доазон тIа а Къилбаседехьарча Корея форда йистаца а. Дага а доаццаш низ болеш хIама тохаро советски бIуга йиш хилийтар юххьанца деназ инициатива шиъ бе йолла. Советски бIу доазон йистаца оттаьча чIоагIалеяшкен лела хала долча малхбоалехьарча Маньчжуре ломайшкен боллийсаргба, пигтача из боза а бертба яхаш японски командоване даьха дог дайра.

Советски эскарон цуьна цхьана хиннача Монгольски Халкъа Республика Халкъа - революционни эскарон тIехдикка чакхъяьхача тIема операцеша сиха лелхабир чурча Монголерен Къилбаседехьарча Китаерен японски гIаьрхой. Цо йиш хилийтар Китая Компарте кулгалдеш хиннача 8-чен кердача 4-чен эскарашка наступлени йолайита.

1945 шера 9 августера дена 20 августе кхаччалца, де доацаш байкараш боацаш, бозбаьи цIен боалабаьи Японски Квантунски эскарах дIа баьнна нах дукха дукхагIа бар дуцен шоллагIча тIем тIа цул хьалхагIа дIадахача 4 шера ерригача фронташка японски герзашнарча низех дIабаьнарей — уж 700 эзар салтех эскари хилар ,цу дакъе плен боалабаьраш — 594.000. Плен боалабаьраш юкъе 148 инарал вар.

Советски Союза герзашцарча низаши меттахьа чIоагIа еттача хIинаша лоацачa хана дохадир квантунски эскар. Цу тайпара Iалаьмате доккха ловкъостал дир китайски халкъа из кортамукъа даккхара гIулакха. Шоаш мукъабаьраашта гIадбаха духьалъухар къилбаседе малхбоалехьарча Китае баьха нах. Дукха бIаьш шераш хьалхагIа дена хьадоагIача Китая исторе чуьх шаккха а хинна хIама дап селлара чIоагIа деган гIоздаьнна шоай территоре тIа китайски халкъо кхача мехкара бIу тIаэзар. Из-м кхетадеш а да, хIана аьлча интернационализма сийлахь - йоккхача традицешкара дьалхедаьчо Советски Эскаро колониальни дралах мукъабаьхаб Къилбаседа - Малхбоалехьара нах, китайски халкъа новкъостал даьд шоай даьлeнера японски гIаьрахой араховаса.

Квантунски эскар дохадари цунна тIеххьа империалистически Япони капитуляци яри дерригдунен - исторически лоархIам болаш дар. Советски герза из башха дика котало дунен шоллагIча тIема сийрда финал а хинна дIаэттар.

Д. СИДИХМЕНОВ.
(АПН).

ДРВ. 17-ча параллела районерча хIинчьа ополчение отряда бIухой американски самолеташта доа деш ба.

В. Собовева сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ФИДЕЛЬ КАСТРОС ДАЬ КЪАМАЬЛ

ГАВАНА, 25 август. (ТАСС). Укх шерашка тхона йоккха новкъостал даь йолча Советски Союзацара гIуллакхаштIехьа тIайолгIача хана а чIоагIдерди вай аьлар Куба Компарте ЦК Хьалхарча секретара, Революционни правительства Премьер-Министра Фидель Кастрос ше кубински кхалнаьха Федерации хьаь 10 шу дaлара хетаяьча, Гавайе хиннача торжественни собране къамаьл деш. Дукха хи йоаццаш, В. И. Ленин ваь 100 шу дизар белгалдаьккхаш дешка, аьлар Ф. Кастрос, вай белгалдаьккхар кубински революце моастагIаша лехераш доахадара гIуллакха тIехь Советски Союзо деш дола новкъостал бокха лоархIам болаш хилар. Американски империализмаш Центральни Америка мехкашка цуьна тIехьа латтаргйи оагIонгахьара гонаш доацача кхерамаша вай обороноспособность мамогга чIагIъеча оттаду вай.

Премьер-Министра белгалбаьккхар 10 шера кубински кхалнаьха Федерацие баь теттара бокха болх. социализм хьалъара лоархIаме декхараш кхоачашдеча цо хьинаре дакъалацар. Дукхьаз 1969 шера 113 эзар кубински кхалсаг промышленносте, юрта боахаме, кхы гIулакх дича сфере балха эттай.

Мехха экономика хард йола шекара промышленность дIахо а дегIайоалаяза йргьяц аьлар Ф. Кастрос. Премьер-Министра белгалдаьккхар экономика доакъошка, эггара хьалха юрта боахаме а еш, механизаци еш бокха болх беш хилар.

Ше къамаьл деш Ф. Кастрос хинта белгалдаьккхар хаддаьна хьалхе лелеча партийни административни кадрий идеологически бояран лакхе безаш хилар, къахьегама оасарлотое, профсоюзий лоархIам лакбе, производствака къахьегамхоши коллективни доал дела шерда дезаш хилар.

КУРДАШТА—ЛЕНИНАХ

«Сийлахь - воккха Ленин» — иштта цIи йолаш да дукха ха йоацаш Ираке курдий меттала кепатеха арадаьккха курдий писатела Мухаммед Мулла Абдель-Керима книжка. Массанена а йовзаш йола Ильича юхь хьажежача беттагарга тIа сомача алапашца яздаь дешаш: «Дерригача дунен болхлой сийлахь-воккхача баьччана, хьехархочов, вождина, новкъоста хетадуъ.

Книжка тIа хьаелл В. И. Ленина образ, цу тIа дуна империализмана, колониализмана, расизмана, шовинизмана духьала къонаххча долаш къовсам лоаттабаьча, Малхбоален халкъашта чIоагIагIа дагадоаххараш дега гарген кхетадеш хиннача сийлахь-воккхача уйлайхочуни революционерен» вахарах а гIулакхах а.

Мухаммед Мулла Абдель-Керим сихкетаме автор ва. Массехк книжка яздаьд цо курдий литературахи курдий халкъа исторехи, Малхбоален халкъий вахарахи къовсамади дола массехк книжка шоай меттала даьккхад. Дукхача курдий дегашка чIоагIа къоабалдеш дар цо перевод яь, вьетнамски революционера Ван Троя вахарахи къовсамахи дувцаш дола «Вьетнамера къовсамхо» яха книжка. ХIанз курдий меттала даьккха бераша лаьрхIа «Школен цIагIен» яха Н. Н. Носова книжка кепатоха кийчдеш ва Мухаммед Мулли Абдель-Керим.

В. И. Ленинах дола книжка Ираке эггара хьалхара кепатеха арадаларца дувзадена писателагара дийлар оаза цо шиъ книжка лаьца массехк дош алда. «1958 шера 14 июле Республика хьаккхайкаяле хьалхагIа, — аьлар Абдель-Керима, — марксизма - ленинизма классикий произведенеш а СССР-е социализм хьаьрах дола Iилман балхаш а доаза торо хиннац курдий. Мехкара монархически режим дIаяьккхичул тIехьагIа мара Ирака исторе чуьх духхьашха курдий меттала даьхадин вахархойн къачийн дешаез дола В. И. Ленина балхаш. Тхона массанена а къаьстта шиъ тайпара дар 1970 шу. Цу шера шийса бIаь шу хьалхагIа ваь Малхбоален халкъашта миек санна хиннен волеа В. И. Ленин, Цудуьна аз сай дезагIа дола декхар лоархIар дунен пролетариата баьчах йола курдий халкъа оаз укх юбилейни шера массаенна а дIахоилга вIаштIехьдаккха. ХIаьта из са книжка — В. И. Ленина, Советски Союзе Коммунистически партена, Советски правительствана курдий халкъо оала баркал. «Сийлахь - воккха Ленин» яхача са книжкана тIехьа Ирака прогрессивнописателий группа кепатеха арадаьккхар Ленинах йолча статьий сборник. Аз доккхал цу юбилейни Ленински шера юкъе кIезиг - дукха дакъа лаца сайна мегара. Аз дIахо а сай халкъа йовзийтаргья Ленина сийлахь-йоккха тIехьале, ленински тема тIа бола берrба».

З. МАТЮШИНА,
ТАСС корреспондент.

Багдад.

АФРИКАНСКИ МИНИСТРАШ АДДИС-АБЕБЕ ВIАШАГIКХЕТАР

АДДИС-АБЕВА, 25 августа. ТАСС корр. Б. ВАСИЛЬЕВА хьахайт:

Селхан укхаза «Африка цIагIа» шиъ болх дIаболабаьб африкански цхьоагIон Организаце аргIанарча сессе. Сесси хьайийлар Эфиопе императора Хайле Хиласснес.

Сессе керттера теркам тIабодаш а хIанз а тIехьа колониальни расистски режимий низ — Iохкъама кIал латтача африкански халкъаша шоаш кортамукъа бовта лоаттабеча къовсамца юввзенна йола деколонизаце проблемаш, экономически социальни дегIахара проблемаш. Наблюдателаш болаш сессе баькха ба континента халкъаш мукъадахара боламий вникалаш.

ОАЕ Министрий Совета 15-ча сессе шиъ болх дIаболабаьб цу юкъа дикъалоацаш барцишкара юдаа шоай пхьоагIо хилар дIаьйокха дезалга чаьйкха хьал эттача хана.

Из хьадех ОАЕ документаш тIен африкански лидерий заявленеш тIен белгалдоаккхаш мохлара, африкански лаьтта империализмий колониализман низаша керда лехараш тохал деш йолча факташа. ЮАР экономикен тIема промышленностен керттера инвеститораш британски американски монаполеш и аьлча кхоачамболаш да. Континента расистско —колониальни режимаш герзаен тIема кховчамашен Iалашъю США-с, ФРГ, НАТО кхача мехкаша.

ХIанз Африке кхы а керда дов даккха гIерт,— Къулбехьен Африка расистека герз дохка гIерт Англи. Цу хьакъехьа шиъ дар аьнад ОАЕ мукъаяккхара комитета. ЮАР-аца гIулакхаш леладеча Англеи кхычи малхбуен паччахьадкхенашен лададераш хорпахьара хIамиа а лаьрхIа.

Маизарча сессе лоархIаме бацкхо и кхы кхакха дIадахача шерашка нагтахьа мара пиве ца дуф хиннача, шой лоIамера африкански мехкаш цIенхаштта этта цатоами дови доаначa хьале гулъяр. Цо., шено йоаццаш, новкъостал дергда, аьнна белгалдаьккхар пресс — конференце яьча шиъ заявлене тIа ОАЕ Генеральни секретара Диалло Телле.

ДРВ СИГАЛАРА ЧУЯЙТАЙ

ХАНОЙ. 25 август. (ТАСС). Самардийнахь вьетнамски зенитчикаша Куангинь яхача провинце чуйтай ДРВ сигале ена хинна пилот тIаьоацa американски самолет, яхаш хоам бу ВИА яхача агентства.

Цу тайпара, Къилбаседа Вьетнаме чуйтай хIанз США ВВС 3360 самолет.

БIАРЧЧАЧА КЪАМАН ЦАТОАМ

РИМ, 25 август. (ТАСС). Малхбоалер дуьхьа Эмилия — Романья, Венето яхача областашка дукхаа сом боабарах бIарччача къаме из тоам баьниаб. Шоашта болча пайдана из зуламе гIулакх даь дукхача доккхача лаьттой даьй гучабоаланцхьайола фотоматериалаш арахьхай «Унита» яхаче газета. Дувзар да бIаьш эзараш центнераш хуаь сом бохабарах, яхаш яздy газета. Къахьегам боацаш шоьш хьийгача хьахинна доадаьча моттигерча ахархой хьештaш хьаллоацаш йола заявлени городе Арджента (Эмилия — Романья яха область) арахьккхай Компарте, Итальянски социалистически парте, пролетарски цхьоагIон Итальянски социалистически парте, христианско - демократически парте секцеша. Общественность низ тIабахьарах цу гIулакха юкъе еннай правительствени органаш а.

АГРЕССЕН ТIЕМА АВАНТЮРАЙН КУРС ДIАХО ЯХБАР

НЬЮ-ЙОРК, 25 август. (ТАСС). Гаьнарча Малхбоален Къулбехьен-Малхбоален Азеи тоблаккхаш лела США вице-президент С. Агню селхан Сеуле кхаьчар.

Из цига водаш президент Никсон вIашагIкхийтта хилар Агнюца, вIашагIкхийттачул тIехьагIа цо аьлар, шиъ визиташ йолча хана вице-президент декхарийла ва Азера американски «союзникашта» «ВIашагIкхийтта Штаташ дунен цу районе йиса в маслайпа новкъостал де а дага йолаш хиларах дIатешибе. Агнюс шo аьлар шe ваха волча хана «Никсона гуамски доктрине» США «Къулбехьен-Малхбоален Азе шоаш йиса лерхIаш хилари чIоагIдеш» кургва сo.

Гуамски гIейреш тIа. Къулбехьен Корее водача новкъа Агнюс аьлар, США-с шиъ де йиш мел яр дергда низраза Лон Нола пномпеньски режима «новкъостал» дора. ВIашагIкхийттача Штаташа лерхI шоай марионеткашка Индокитаерча тIема юкъе дукхагIа дакъа лацийта, царна гIема новкъостал а деш.

Къулбехьен Корее шe хьайкхаьчаке а вице-президента Агнюс Сеуле аьлар, ВIашагIкхийттача Штаташа Японера Къулбехьен Корее йохкийтарга «Фантом» яха истребителашбомбардировщикаш. Цуа соагIа, вице-президента хоам баь махкалара, США-с Къулбехьен Корея режима тургья бийсанара операцеш яра эша «ЛаьрхIа йола тIема — форда патрульни самолеташ. Агнюс яхачох, США-с иштта кхы тIа а новкъостал дергда Сеула «Къулбехьем Корея эскар дикка тоадара».

Агнюс Сеуле хьаихайкаьча американски правительства решене хьахьокх Индокитаерча агрессена юкъе дакъалоацача шиъ марионеткай тIема потенциал дIахо а лакхъе дерхIаш США хилар.

США вице-президент ваха хилaро йовх, Сеуле цо даьча къамаьло тешал деш мадийлара, ВIашагIкхийтта Штаташ дIахо а агрессиви курс дIаяхьа лерхIаш я, цунна цхьана Къулбехьен Азен Гаьнарча малхбоален тIема кхуврчаш лакхдараш кхохкам хьалхьобараш новкъостал а деш.

Индокитаера тIом шербара тIеерзаь американски правительства планаш американски общественностаге а йоагIаш чIоагIа уйла яйташ я. Телевидене гIолле ше къамаьл деш, из сатем бовбеш доле гIулакх дуцаш, сенатора Дж. Макговерна аьлар, ВIашагIкхийтта Штаташ тIатIа дукхагIа «Къулбехьен-Малхбоален Азерча тIема юкъе чуйолаш латть. Агрессега гIодаа болча шиъ «союзникашта» новкъостал дара решенеш тIанйеш американски правительствое конгрессаца «ца дувцаш» хилара дукхьа ва ше, аьлар цо.

ДЕМОГРАФИЧЕСКИ ЭККХАМА КХЕРАМ

Инде бакa нах Iалаьмате сиха бебаш латт. Укхацlено лорайрен дезала планировани ярен министерства даннеех, укх шера цхьоалагIча инне 550 миллион гаргга саг вар уж. XX-ча бIаьшерен кхоаткъе итталгIча шерашка, белгалдоаккх Бомбеерча бакa нах бебара проблемаш Iомаеча Дунен далкъаьшта кхъерча института доклада тIа, Инде бакa нах юкъера лаьрхIача 13—14 миллион сег дукхагIа хургба, 80-ча шерашка 700 миллион сагена дIакхача мег.

Нах сиха бебаш латт Азе кхыча мехкашка а.

ХIанз мехка береш кIезигагIа дергдола гIулакхаш чакхдоалаш я Инде правительство мехкарча наькха дукхали материальни ресурсаши хьатаррарча бояране дуьге вIаштIехьдаккхар дуьлъ. Пхе шерa паллаш сияхьяхар баьхаш доаш укх тIехьарча шерашка социальни экономически дегIахара дахкъе тоъал доккхий толамаш даьхад Инде, хIаьта а бахача наьха хIара сага сих лоаргIаш хьатIайоагIача доходага диллача хIанз эггара тIехьарчарех цхьа моттиг дIалоац цо. Алхха хIара шера Iобеш бола 13—14 миллион индийски граждашаш Iалаьбара а. 1.250 эзар тонн продовольствa, 80 миллион метр кIадаш, дукха кхыйола хIамаш эш, хIаьта Инди хIанз укх сахьата уж хьаюлургйолаш яц.

Цудухьа чIоагIа оарцагIъяьккай индийски правительство демографически эккхам ца хилийтара. Нагахь санна нах бебара темашта тIахьожам ца оттабой, баха нах XXI-гIа бIаьшере боалаш шоза дукхагIа а хинна, астрономически цифрага — цхьа миллиард сагега дIаккхочаргба.

В. МАТЯШ,
ТАСС Корреспондент.

Дели.

ДАЬЛА ЦIЕРАГIА

«Дына даь» йоакхал кар овлангара оамал а хинна хьайоагIаш хилар массе метте дукхача хана дена хоаш да. Цхьабакъда, дына керте латтараш хIанз миссел доцо галлента тIехьа баьнна цIакха а хинна бац США.

«Лук» яхача американски журнала тIеххьарча цхьан номер тIа укх тайпара сурт дуьц: «Геттара йуйрайна Манхэттенерча Св. Патрика собора хьалкашка ева хьаэттай баьшара грузовик. Герз долаш вола ши саг цунна йIахьеэ сехьен ваьнна оагIошка хIаэттам, шиъ кхы ахчах тIанкI аьнна лиза гIлеш — кIираш дийнаь гулдаь, банкерча къайлагIарча счета тIа долаш дола сагIа — машена тIа декха волавенна. Кхы дукха башхало йоацаш уллжаво моттигаш городерча итташ килазашка кхы а нийсъенай. Цул массехк де хьалхагIа Iабдалана торо йоаллача берашта новкъостала дааха агхча кIеззигалча Нью-Йорке килнад из гIулакх».

«Мел дIахий да хIанзара американски килаз?» — дата а доацаш хаттар дэь «Лука». Цитата юха йоц а деннад: «Из дала мара хац». Американски килазо сага саххургдоацаш къайла доатталу шиъ доалахьевах, предпринимательски гIулакхех, доходех дола хIамаш. ХIаьта а, хоаш да, керттердар — цун рузкъа, кишае, ухачар сагIийна гайннача хIамаех вIашагIкхийтта а доалаш, бизнесменаша арахьа гIолла леладеча предпринимательски гIулакхех хьатIаухача доходех вIашагIкхийтта хилар. Иштта хоаш да, кишазий доалахье 100 миллиарда доллараш дика тIех хилар а.

США эггара дукхагIа хьатта килазий доалахьа хилар, мехка йоккхагIйолча корпорацей акцеш карга хилар.

Предпринимателаш болча киназий дахкалхьа озабезам бу США. Американски законагIа, налогаш тенха цa езац мухьбеьхаб уж. кхыметтел мар гIулакхаш кишазерчарoа дувзадена деш а. Цо Iалаьмате чIоагIа аьттув боакхк бизнесменай «конкурентаппаниринаша» лоаттабеча къовсаме.

ХIаьта киназо дуькак пайда ец. Викалий палата бюджети комиссена хьалхашка ше къамаьл деш, чурча доходий Бюро коммиссар хиннача М. Кэплана хьакхайкадаьа: «Дукха киназаш коммерчески гIулакхех чуайлад. Цадаш грамплостинкаш хьаеши йоккашa, да, воклар спортийна барзкъаш арахеца препринятеш нийцаь, кхоалагIдараш лелаш йоацача доалахьенца операцеш ец да».

Кэплана яьхар дIаккховаш а деш, «Лук» яхача журнало хоам бу, киназий доалахьарча предприятеша электронни оборудоване, гIишлой материалаш, чугIолла дув халу кхаьналька баракъаш, мIад йоаха ворошокаш, кхыраш арахецаш хиларах. «Цо деша ухаш йола школа, оаш харба лайташ йола госпиталь, цо бийса яккха сецаш йола отель, похоронни бюроши кашмаши хIаьта а вета а киназаца дувзадена е цун доалахьа да», — яздy журнало.

Белгтала, предпринимателаш доходаш яхара цхьанна а хIамах хьахкаш, хIана аьлча цуьна тешал ду, белгтала аьлча, киназий цхьан конгрегаце арахецаш долча «Христиански вежарий чхьегIаро».

ТIемах бизнес да еш а Iийнадаш киназ. Мехка эггара дIаьхагIа долча католически киназа доалахья я, масала, «Боинг компани» «Локхид эйркрафт корпорейшн», «Макдоннел - Дуглас корпорейшн», дукха кхыраш санна йолча тIема -промышленни корпорацей акцеш. Цунца кхетаде дезаш доацал-теш киназий лакхерча иерархе американски империализма милитаристски никъ хьалацаш хилар, белгтала аьлча, Индокитаера агресси дукхаза а «даьккала юцар?».

...Доллара къаьстаче ахчах тIа гIолла ваь «Даьлах теш вай» яха йоазув жIарга тIа» Долларах а тешъ аьнна даьча кхамо долча йоазовца дIаккхоачаiде доагIар.

В. ЧЕРНЫШЕВ.
(ТАСС).

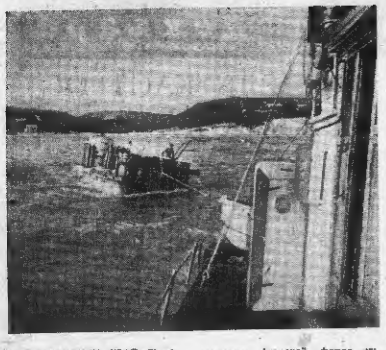

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. ТIа-тIа кIоаргагIа форде кIал кхача гIерт саг. Из воагIа цига кинокамерацеи фотоаппаратацеи, хи чу Iочуухийта телевизионни аппаратура а... хи кIалхара бIарча цIеношка а дахьаш. «Ихтиандр», «Садко» — иштта оалар царех эггара хьалхардарех. Царна меттел хьаэттад «Черномор» яха комфортабельнерIа дараш. Ши шу хьалхагIа Кавказа Iаьржача форда йистаца Геленджика юххерча Iаламо хоалъйча Голубой бухте эггара хьалха 12,5 метр кIоарга хи чу Iочуоттадир из. Цунгара дIаболабир советски акванавтий боккха тохкама болх. Укх гаргарча хана хи кIалхарча эксперимента керда этап дIайолаергья.

Модернизаци яь да хи кIалхара «Черномора еза цIа. ХIанз цу чу а дуккха керда оборудовани, керда приборaш, вIаштIехьдаьхад акванавташа йIаьхха ка вихара аьттув бовлашагIа дола хьаьвлаш.

«Черномор-2М» — из Iалаьмате йоккха металлически цилиндр я бархI метр йIаьхен кхо метр диаметри йолаш. Цу чу чулаттош биъ маьнги, истол-шкаф а йолаш чуIe моттиг я, болх беча цIагIа — тохкама аппаратура, хи кIал водаш хилча тIабувха гIирс, еррига-ча системай болх хьажьоккаш йола пульт. Iилмахой форда чу дIачубуалаш йола шлюзовой блок а я. Арахьара чIоагIъьяча баллонашкара эча давленегIа дIачуухийт лаборатора фо. Цхьан отсекe — уникальни газах фо химически цIендеш йола система. ТIунал дIеувзарг йоаппа тховнах.

ХIанз цIаьхе эксперимент еш кIоарга, 30 метрга дIанкочаш Iочуухийта ларе! «Черномор-2С». Виъ — пхе сагах латта экипаж йIаьхха. Бутт гаргга, ха йоаккхаш хи кIал кургъа. ТIехьагIа экипажа членаш турбочао. къаьстта тренировкаш яьй, царна боккхонца медицински тохкам баьб.

Iилмаи тохкамий программа йоккха я. Эггара хьалха цунца де форде геологии оптиии Iомаелга. Iилмахоше бустамаш доахаргда гIум, дийнлергаш геттара кIоаргача меттахье хьера, хIаьта из Iалаьмате боккха лоархIам болаш да бух тIа юашш йола поредаш хьаьнлара процессаш йовзара, паттанна кIалхара пейдане хIамаш лакерга бодеча наьмъе тIа воаких цо.

Iаьржача форда Голубой бухте кIанз чIоагIа сиденнад балхаш. Тохкама дуккта аппаратураш чуустае йолаьй.

СУРТА ТIА: шторм йолаялале дIаоттае хьаккь «Черномор-2М».

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕШАРА КЕРДА ШУ ДОЛАДАЛА 4 ДИ ДИСАД

ЦУ ДЕНАХ ЦIЕЙ ХУРГДА

Массеха ди мара дисадац дешара керда шу дIадоладала. Из ди кхайкадеш хастта тохаргба школьни гургал. Парташ тIа шоай моттиг хьалоацаргья укх шера 12456 дешархочо. ДIадахача шерарчул 1436 саг дуккагIа хургба уж. Бераште сийрда цIей хила деза таргагIерта из ди — цхьоалагIа сентябрь. Цу гIулакьа эттара хьалха де дезар да района еррига школаш цу денна лерттIа кийчъь хилар. Из да керттерча хьакъе эша хьал. Из ца хилча кхуиш йоагIача тIехьенна кхетами знанеш ялара декхар кхачаш дуургдац хьехархошкл. Цхьайолча а да иштта лоархайне. Укх хьатIахулча дешара шера городски юртайн школай дуккача юххьанцарча классашка даIхоладергIа кердача программах дешилга. Цу тайпара дешаргда къаьст-къаьстача предметаех лаккхехьарча классий дешархоша а.

Школай вахаре хулача лоархIам болча цу эргалоина хоалам болаш кийчо ьй района школаша. Юххьанцарча классий хьехархошеи завучагеи чаккхьдхай хьехархой говзла лаккхьеча институте квалификаци лаккьара курсаш. Цу курсашка хьехара методикагIа теоретически дика знанеш цIщай шар.

Хьехархоша кулгал а нем. непайхоб пикаца — дIара школ кийчъьяй кердача программагIа дешара эша гойтара пособеш, кхыйола материал. Къаьстта дика чаккдалаьйкал из гIулакх городерча № 3, 6, 18 йолча школашка.

ХIанз денна повестка тIа хила йиш йолаш дош дац школаш тоьлга. Уж кийча хила езаш я дешархой тIаьха. Дукхача школаша малагра къоастадаьь из дош тоаяь яьнай мебель, классий помещенеш и кх. дI. Цхьабакъьа, хаьа хете а, белгалдинза дарг-дан кердача дешара шера хIанз а кийчо яь ялаиза школаш хилар. Царех цаI а № 5 йола юкъера школа (директор нов. Цуров) кхи а воагIача хьала тIа я №№ 7, 3 йола юкъера школаш. Нагахь санна цу школашта хьатIаеш йола помещенеш ремонтрой участка гIишлошъераша шай ханнахьа эксплуатаце дIа ца лойя, цу школай дешархой кхаь сменагIа деша дезаргда. Из хьаьнкха хита в вийсдаллйта йиш йолаш гIулакх дац.

Сиха лаккхдуш латт тха района дешархой контингент. Цхьабакъда хаахаете а алаиза залаш школьни помещенеш хьатьяра тешпаш чIоагIа тIехьоцаш хилар. Цунна дувзаденна да цхьаццайолча школашка бераш хIанз кхаь сменагIа дешаш хилар.

Юрташкарча школашка хIанз керттерча дакъе чакхдакха заьмвад школаш хоаттоиа Iалашъяра балхаш. Дале а цхьайолча школанча хIанз а Iайшалльдал дахча, кIор. Из да района боахамаш школашта доагIаш дола новкъостал деш ца хилараx.

ДикагIа оттадаьд укх шера дешархой учебникашца Iалашбара гIулакх. ЦаI вусаргнаш эша книжка доцаш. Из де торо хинйий дешархоша шоай книжкаш дIа-юхе хуттарахи райПО болхлоша эшаш йола книжкаш шорта лоаттадарахи.

Укх шера тха района школашка 58 хьехархо воагIа. Царел дукхагIа бараш лакхехьара образовани йолаш ба. Уж мах болаш Iалашбергба коммунальни гIулакхашца, квартирашца, доагорца. Цу гIулакха кийчо яь яьнай.

Кердача дешара шера дикка ййбе беза хьехара Iилман методически боарам. Цу гIулакха ваI хено, вайаро. Iилма-технически прогресс лаккхьяларо декхарийла бу хьехархой.

Керттерча дакъе кердача дешара шера кийчо яь яьнай района дуккагIа йола школаш. ХIанз района хьехархой декхар да хIахо йодача хана дешархошта цьехарен пачта кхетам баларен болх лерттIа вIаштIехьбаккхар, деннгара да массеза довла из тоабеш эргабаккхар. ХIаьта халкъа образовани отдела, хьехархой коллективий, дай-наной, предприятей кулгалхой, мах беча организацей декхар да цхьоалагIа сентябрь бери цIей хилийтара эзар Iаламе.

А. АЛЕРОЕВ,
МалгIобина района горОНО инспектор.

ЙИСАР ДУКХА ХА ЯЦ

Школа. Дешархо. ХIана тIера цу дешаша вай теркам иштта чIоагIа? Къаьстта хеIиз? Дешархо из ва хургвола инженер, лор, болхло, юртбоахама специалист. Массехк я уж говзалаш! Цудухьа просвещене болхлоша санна еррига общественносто йоакко ю хIенз школаш кердача дешара шера кийчьяра. Цох тийша хургда бIарччача шера берий дешар, хьехархой болх. ХIана вьыча дешархой дог гIоазаведолаш царна хоза, паргIата классий цIенош, хьехархошта шоай болх лерттIа дIабахьа мел эшаш дола хьалаш вIаштIехь ца доахе, довчча тайпара дIаеIбогбан школай болх. Доле хьожарга вай тха района школашка ца гIулакх мишта оттадаьд.

Укх шера 18 эзар гаргга дешархо хургва района школашка. Из хьахьекхад цьс тIелл учето, беталйин хургйола классаш. ДIадаха дешара шо чаккдоалаш хIара школе вIаштIехьхача дешархой производствени бригадаша доккха новкъостал дно чебель тоевеча, гойтана пособи кийчьеча.

Школаш тоаяв санна лоархIам болаш гIулакх дар дешархошта шортта книжкеш Iалашдао в. Района болхлоша дезирга декха учебникаш 45685 да. Кхы а 17667 учебник дешархоша шоайла кийчвар.

Школаш кердача дешара шера кийчъеча, гойтара пособеш, учебникаш Iалашдеча района школашта юкъе дикагIа баламаш дезаж. Назрановча цхьоалагIчев пiоллагIчев школаша, Бековскалачча, ТIой-Юртарча юкъерча школашта. Дешархой дезирга хьашташ кхоачашде кийча я уж школаш хIанз.

Дукха боагIаргба укх шера тха района школашка болх бе къона хьехархой. Городашка деша а баьгIа юрташка боагIача цар шоаш юккьарга карелоачача гIулакхах дог ца эккхийтар да керттера декхар. Валара, беговой хьалаш лерттIа халарга хьежжа мара безам хургйолаш шоай болх бе. ХIаьта безамга хьежжа хургда дешерхошта цар дIадаьо а. Цудухьа укх шера вай оие боагIача хьехархошта квартираш кийчъьяйб.

Укх шера юккьанца дIадоладергла оаха цхьоалагIча классий дешархошта кердача программагIа хьехалга. Цу гIулакха хьехархой говзал лаккхьеча институте даьохIа вIашагIкхьечача курсашка дешаш хиннав тха районера 66 хьехархо. Цул совгIа иоль бетта цу курсашка дийша бьиииаб юккьанцарча школей 18 директори дешара дакъа боле цар заместетелаши.

Из дезирга а дика гIулакх да. Цхьабакъда нарна найса долаш да кхоачамбоацараш а. Иштта, укх шера капитально тоае езаш яр Iаьлий-Юртара юкъерен, Насыр-Кортера бархI шерен школаш. Цхьабакъда цу шинна а школена техуш ремонт мара яьац. ХIана? Кхоачашъяи гIишлоиматериалаш: цемент, хьу, шифер. Просвещене Министерства разнарядкагIа района хьожаньча гIишлои материалех хIама хьоккхачийтанц тхоьа Главснабсбыта.

ДиккIа эттадаьдк кхьешайолча школашта кхы тIа помещенеш хьатIанра гIулакх а. Уж шай ханнахье хьалъь ца кхерах Назранерча цхьоалагIчев школагIчен школах. Сурхотерча юкъерча школах дешархой кхаь сменагIа деша дезаргда. Из а дешархой знанеш тоаьтар. ХIаьта уж баьшш деш бола РСУ гIишлошъераш сиху бац. Царна лагаддагIоц дешархоша, хьехархоша кхетгарйола хало, цох тIехьагIа хургвар. Уж шоай гIулакха сагта бааро лерд ехача, кхы деш балхаш а доаиаш лаьттаргьяяр Доьлакх-Юртарча школачa хьатIае болаш помещене а.

Иштта кальедалаьхкад тхо укх шерарча кердача дешара шера. Оаха гхой низ кхоччар даь. Тхона гIо эш йоте районагара, советски органашкара.

Ю. МАЛЬСАГОВ,
Назранов районо заведующи.

СЕЛХАН 200 ШУ ДИЗАД ГОРОДА ЗАПОРОЖЬЯ
ДIаьхьажача бIаргагу В. И. Ленина цIерагIча Днепропетровски гидроэлектростанце плотинен Ильича дегIа памятники.

А. КРАСОВСКИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОРА, ХЬЕХАМ

МОЗИЙ — ВАЙ МОАСТАГIИЙ

Мозий саьхувлаьечен бIехачен садоахкача хIамаех хинна да Iаш, сага уназдIенойна кхераме моастагIий а да. Хоаш ма дарра, йохкалуш латтача хIамашта юкъе деб уж, цул тIехьагIа кхачан продукташ тIа а хуашаш, инфекционни лазараш хьоаде таргIуш йолий бIехалаш, чиш тIа а деташ бIехью цар уж. ЧIоагIа ебаш хIемаш я мозий. цкъан мозо цкъа деш 80—90 а кхы дукхагIа а фуъаш тосс. Цу кхерамеча садоахкача хIамашка лира тIом лоаттабаиа баргбац!

Къопсама керттерен эттара тешамегIен метод массе нетте (нах чуIеча моттигашка, продуктови тикашка, столовешка, кошка, шурий-товарни хьайбаш лелалечен (ерманка, кхычахьа) цIено лелаяр, нувхаш, совъянна хIамаш шоай ханнахьа дIаяхар, дIакхахьар, зулам даргдоачача нхар. Дуккача моттигашка бахача наха нувхаш хьагул а ец, ведараш чу екк, массанена а йоваш йолча графикагIа йоагIача нувхаш кхухьача машинаш чу дIачуйоассаю белгалдаьча сакьаташка. Иштта нувхаш дIаккухьилга нийса вIаштIехьдаьккхача моттигашка мозийн кхыйола садоахка хIамаши ебара дола хьалаш дIалоал, хоашка бераште майдаш хьахул, акзаш, кIотарташ хьаллоттт, фо а хул цIенагIа — дIаккхийсача йохкаенна хIамай хьеж ягIац.

Нагахь санна хIара квартире пленагIа нувхаш гульелга вIаштIехье ца доаде, металлически контейнерашка (нувхаш чуккувсача яьшкашка) гульеши хIара денна, кхы ца йой а шоллагIча дийнахь хIаьта а цIеньеши хила еза. Нагахь санна хьененна ле, яьшка чура нувхаши гонахьара лаьтген мозий доаду препараташ а тохаш обработка е еза нувхашта (трихлофоса 0,2 процентни хин эмульсица, 0,5 процентни карбофоса, 10 процентни креолина раствораца и. кх. дI.).

Юаш юхейнса хIамаш юрташка, массаза а, коа тIарча хьайбашта ехк, хIаьта юхейнсача кхы йолча хIамаех компостор е могаю. Мишта ю из? КIоаге чу е компостни кучкана кIал соко хьийнача лоабата тIоа бохийт цул тIехьагIа юхейнсача хIамай тIоа (10 сантиметр гаргга сома в болаш). тIаккха цу сакьате сомий бешара ийцача лаьттан тIоа, ширдаьнна кхо, аьта торф тIакхьоарц (иштта 10 сантимерт гаргга сома).

Канализаци йоацача моттига, хьаувзаш яьшка, е аракхухьаш ведар а йолеш йиче дикагIа в хьаштагIаш. Царна чурча хIамаш лаьтта е аьта торф тIа а хьарне, дIекхувсача кхыча хIамашца цхьана компостировани е еза нуних.

Мозий личинкаш, царех мозий ца хилийтара, фатагенаца йоее йиш я. Бетта шоаза сала — чоп баьккхача 5 литр хих эхь ах литр фатагена тоха еза.

Продовольствени тикашка, столовешка, берий учреждениешка (юкъ-юкъерча ненаштен кораштен хлорофоса 2—3 процентни раствораца обработка ярал совгIа) мозашца къовсам лоаттабара хлорофоси каьхатах пайда эцар гIойленагIа де — 1 — 2 листиг оаркхилга чу юлл, 5 грамм шекара тIакхьоарц, ах цела хий тIадотт. Цу тайпара мозий лувцаргаш оттаю мозий дуккагIа гуллуча, цхьабакъда, бер тIакхоачаргдоацача.

Мозашца лоаттабу къовсам — из ба боахам культурно лелабар дуьхь, вахача поселкера цIенал бахьан долаш, юхкера а — массане а уквшIено бахьан долаш лоаттабу къовсам.

Профессор М. Н. СУХОВА,
энтомолог Т. О. ТЕТЕРОВСКАЯ.
Санитарни просвещене Центральни Iилма-тохкама институт.

ДЕША ДУВЛА ТХО ДОЛЧА

6250 кагий нах кеххарийн вай республикерча профессионально-технически училищаш чакх а ьхъ квалифицированни болхлой мугIарашка дIаэттаб совкх. Уж къахьегаш ба: 1.170 саг меххадаьтта чекхдоахача предприятешка, 1.168 саг гIишлошъерий организацешка, машинашъерий промышленносте 1512 саг, юрта боахама механизаце 700 саг, машинаькьен автотранспортех 345 саг, ейгачен кхачанея промышленностен, юкъарча кхачан промышленностеа 1350 саг, торговлен бытовой предприятешкен 480 саг, кхыча отраслешка 320 саг. ХIаьта царех дуккагIчар шоаш бокъонца бола говзанчаш хилар хьахьехкал, хIаьта хьанаре кхь в хьет. Дешара заведенешкарча хьалашка хьежжа мара хила йиш яц дешархошта знаш яларен царна юкъе беча кхетама балхен боарам. Цунга хьежжа мара лакха квалификаци йолаш кургбац кийчбеш бола къола болхлой а. Бокъонца бола специалисташ кийчбара чIоагIа лоархIам болаш да дешарен производствении помещенеш Iалашьяр, дешара — материальни база чIоагIъяр, эшаш йола производствени мастерскеш, лабораторешд, дешара кабинеташ хилийтар.

Партен правительствав бах совам кхоачаш а беш, базови предприятей новкъостали. дуккагIйолча профтехучилищай учебно-производствени база шерьйа, учебни кабинеташ, мастерскеш кийчйир кердача оборудованеца, техникаца. Масала, шоай базашца дикагIа бувзаш а лоаттабеш училищай болх баккха, боагIача тайпара вIаштIехьбаьккхаб №№ 2, 5 йолча училищай коллективаша. Базови предприятей коллективаша дизза дакъе а лоацаш цу училищашка кийчъяй башха дика дешара материальни базаш. кхыча училищешкарчарел дукха а дикагIа и цигара мастерскеш. Шоай управленена экскаваторий машинисташ, бульдозеристаш, трейлерий скрепераш кийчбеш йолча Аргунски училищена, доккха новкъостал ду «Чечингушводстрой» гIишлошъерий коллективо, цар дешара-производствени база мел эшачунца Iалашъяра, дешара мастерской корпусаш ера.

Нов. Мальсагов директор волча Назрановска «Электроинструмент» завода чIоагIа теркам тIабохийт дешархошта балха тоазалаш дикагIа Iомаяра. Керда здани едар заводо ГПТУ-14 йолча училищена дешара корпуса дьерхIа. Цул совгIа дешархошта общежитена дьерхIа здани ешний, мастерскеш хьалъе новкъостад а ду. ЦхьабакъЬа, цхьайолча базовие предприяте, министерствай ведомствай кулгалхоша хIинца а тIехь ле доаттIача тайпара новкъостал дац шоай училищашта. Масала, коммунальни боахама министерства. «Чечингсельстрой» треста «Кавсантехмонтаж» треста шоашта водоведомствени йолча ТУ-26, ГПТУ-10, ГПТУ-13 йолча училищешта эшачунга во хьож. Иштта кIезига гIо ду химкомбината администраци, «Грозгазстрой» треста. Нохч-ГIалгIай гIишлошъерий управлене ГПТУ-28, ГПТУ-23, ГПТУ-24 яхача училищешта. Цига тоьлац актови залаш, цIеутолаш, спортзалаш, общежитеш и. кх. дI. Лоаммача хана кхоачамбоацараш-тIа з тоахаш шоашта керда болхлой кийчбеш йолча училищай дешара — производствени базаш чIоагIъе еза пу предприятеша. Тейп-тайпара говзалаш Iомаярал совгIа дешархошта юкъера образовани душ я № 5 йола ГПТУ. Цу тайпара юкъера образована тергIолаш, 8 училище кийчъе дьархIад КПСС обкома бюрос Нохч-ГIалгIай Министраш Советов №№ 11, 9, 13, 12 ГПТУ, ПТУ-28, ПТУ-29, СПТУ-2 йола училищеш. ХIьта царна новкъостал дар республика предприятей керттера декхар да. Профессионально-техническе училищай хьехархой коллективаша керда дешара шу тIакхоачаш дешара-материальни база лакхъеш. къахьегам Iилман лаьрхI тIа вIаштIехьбоаккхаш я. Цар декхар да дешархой чертежаша болх бе Iомабир. бахха планировани кийчгIйолча рациональни навыкашца е ловш, брака кхоачамбоацараш ханнахьа дIа а доахаш шоай къахьегам НОТ дешнах делбе уж Iомабир. юкъера дешарий заведенеш йистеяхьа кагирхой училищешка дуккагIа дешаш хилийтара шоай низ дIакхоачар ду хьехархоша. Дешара шу доладуш городашкарей юрташкарей училищешка хьаьна дьархIаа 6700 дешархо. Царна 60 бахха говзал Iомае дьархIад. Укх деношка дукхагIайола хьехархой коллективаш шоай училищеш дешархой Iалашьеь яьнай. Дуккача предприятей комсомольски, профсоюзи, партийни организацеша кIезига боакхо ю дийша баьнна кагий нах училищешка деша бахийтара. Общественность юстаре хала йиш ю цу лоархIамеча гIулекха. Къаьстта лоархIам болаш да юрта боахама эша специалисташ кийчбеш йолча училищешка колхозашеи, совхозашеи кагирхой деша ахийтар. ХIанз, дешара шу доладала геттара кIезига ха йисай. ЦхьабакъЬа юрта боахама министерства, механизатораш кийчбара йола разнарядка юртабоахама производствени управленешта хIанз а гIеза дIайовзийтаац.

Во вIаштIехьадькка леладу из гIулакх «Грозвино» объединене, «Скотопром» треста кулгалхоша.

ЧIоагIа лоархIам болаш да нехкарашен кагийча нахен шоай нахарен къахьегамен никъ лахар. Цу хьакъехьа дарна доккха новкъостал ду профессионально-технически училищаша. лоархIаме дешашта теркам тIабохийташ хила еза республика министерстваш, партийни общественни организацеш.

Д. ЙОПАШОВ,
профессионально-технически образовани управлене начальника заместитель.

ХЬАЛХА Я «ЛОКОМОТИВ»

Укх кIиранденнахь футболех ловзаш республике хьалхара моттиг яккхара ергIанара ловзараш хилар. Наурера Динамоваши ловзйинга лайар Грознерча Локомотиваца. Кагирхой 0:0 боккхагIбараш 1:1 счет йолаш Динамоваш кот болаш чаккдаьлар вIашагIкхетар. МалгIабика футбольни команда 1-ча Мая цIерагIча колхоза командаца лейвар. Укказа кагирхой 1:0, боаккхагIбарий 11:1 счет йолаш котьяьлар колхоза команда.

Сунжанефть НПУ команда шоай майдан тIа ловзаш хилар «Старогрознефть» НПУ-ва. Счет кагирхой 3:0, боаккхагIбарий 4:0 йолаш Сунжанефть меххадьтта промысловни управлене футболисташ котбаьлар.

ЧИГПИ «Луч» командаца лайзе кагирхой 1:0 счет йолаш котбаьлар, боаххагIбараш 1:1 счет йолаш цхьаккха котвалензар. ГНПЗ команда Грознерча Динамоваша, ловзаш котъялар.

Кхо тур чаккхьянначул тIехьагIа 10 очко йола Грознера «Локомотив» (тренер В. А. Болдырев) хьалха я.

О. ПОГОНЯЛОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллея Грознеа хувлалуш морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екаш а хулаш кхаьла, догIа а делхаш. дьи а къувкташ, малхбузехьара гIаьххьача боараме мехкаш а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 25 — 30, Грозне 24 — 29 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

ДIахорча шин денни шин бусси юкъ-юкъе екаш а хулаш кхаьла, кIеззиг дукха догIа а делхаш, цхьаццайолча моттигашка дае а къувкъаш, вьилбаседа-малхбузехьара гIаьххьача боараме муж а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 10—15, деношка 17—22 градус йIовхал йолаш, ломашка бийсашка 2 градус шелангара 3 градус йIовхалга кхаччанна, деношка 7—12 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКТОР
М. К. ЛЬЯНОВ.

1966 ШЕРАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЧУХЬАРА КХАДЖ БОАГIА 3 ПРОЦЕНТНИ ЗАЕМ.

1970 шера 15 августа гор. Алма-Ата ловзабьча кхаже 33-гIа тираже.

СПРАВОЧНИ ТАБЛИЦА

Кхадж бенаб заема еррига тиъаь цхьайтте а разрядерча серейн облигацейн укх номерий.

Серий №№	Облигацей №№	Бенача кхаьна кхаджи соьмашца	Серий №№	Облигацей №№	Бенача кхаьна кхаджи соьмашца	Серий №№	Облигацей №№	Бенача кхаьна кхаджи соьмашца
100061	04*)	500	142671	49*)	500	170709	1—50	100
100665	31*)	2.500	143110	18*)	500	170721	08*)	1.000
100721	07*)	500	143145	1—50	40	170829	06*)	500
101133	25*)	500	144165	1—50	40	170976	14*)	500
101796	36*)	500				172700	14*)	500
102282	1—50	40	144600	21*)	1.000	172803	14*)	500
103082	03*)	500	145055	15*)	500	173566	24*)	500
103362	1—50	40	146177	14*)	500	174472	35*)	500
106314	1—50	40	146205	35*)	500	174717	16*)	500
197533	06*)	500	146548	35*)	1.000	174847	1—50	40
107857	43*)	500	147047	1—50	40	175592	26*)	500
108462	13*)	500	147250	26*)	500	175732	1—50	100
109131	38*)	500	147452	19*)	500	176446	40*)	500
109314	45*)	500	148260	40*)	500	177285	44*)	500
109775	14*)	500	148300	15*)	500	177324	09*)	1.000
110402	17*)	500	148803	11*)	1.000	178073	34*)	500
110498	33*)	500	149521	08*)	1.000	178297	1—50	40
1''109	28*)	500	149536	36*)	1.000	178338	1—50	40
112374	23*)	500	149651	15*)	2.500	178613	44*)	500
112392	1—50	40	149670	07*)	500	178837	1—50	100
114149	46*)	500	149946	09*)	1.000	179870	22*)	500
114287	1—50	40	150202	17*)	500	180302	28*)	500
114419	36*)	500	150571	1—50	100	180721	06*)	500
114428	13*)	500	151131	28*)	500	181169	13*)	500
116109	19*)	1.000	151161	09*)	500	181385	36*)	500
116286	30*)	500	151947	48*)	5.000	181762	48*)	1.000
118225	08*)	500	151949	1—50	40	182239	31*)	500
119848	1—50	40	152654	47*)	1.000	182285	1—50	40
120164	09*)	500	153320	28*)	1.000	182765	(16*)	500
120910	1—50	100	153463	15*)	500	182949	1—50	40
122151	15*)	1.000	153543	14*)	500	183070	03*)	500
122868	28*)	500	154493	1—50	40	183712	1—50	40
124170	49*)	1.000	156247	43*)	1.000	183987	13*)	500
125149	1—50	100	156164	46*)	500	184173	11*)	500
125278	19*)	500	157107	33*)	500	184596	06*)	500
125510	1—50	100	157345	31*)	500	184715	1—50	40
126421	17*)	500	157663	19*)	1.000	186198	47*)	500
126707	1—50	40	157732	17*)	500	186497	1—50	100
127947	21*)	500	158140	11*)	500	186736	45*)	500
127958	47*)	500	158627	1—50	40	186928	1—50	40
128247	04*)	500	158757	1—50	40	187813	47*)	500
129487	49*)	500	159033	03*)	500	187840	39*)	500
130138	1—50	40	159232	05*)	500	189726	46*)	2.500
130212	29*)	500	159693	30*)	1.000	189854	1—50	100
130754	1—50	40	160284	1—50	40	190523	47*)	500
130849	1—50	40	161566	02*)	500	190860	1—50	40
131284	26*)	500	163142	33*)	500	191001	16*)	500
132657	31*)	500	163151	21*)	500	191138	1—50	40
133286	1—50	40	163765	09*)	500	191144	41*)	500
134643	1—50	40	164374	1—50	100	191960	18*)	500
135172	21*)	500	165113	38*)	500	192113	48*)	500
136172	40*)	500	165141	36*)	500	192444	46*)	1.000
136184	15*)	500	165258	1—50	100	192970	50*)	500
136260	1—50	100	165486	02*)	1.000	193634	11*)	500
136960	16*)	500	165974	02*)	500	193980	1—50	100
138013	1—50	40	166409	1—50	40	194019	32*)	500
138375	26*)	500	166664	28*)	2.500	194241	20*)	500
139165	22*)	500	167397	35*)	2.500	195956	1—50	100
139395	1—50	40	167658	28*)	500	196342	1—50	40
139731	43*)	500	168530	03*)	500	196401	09*)	500
139737	1—50	40	169526	1—50	40	196507	18*)	500
140346	25*)	500	169769	1—50	100	198066	1—50	40
140465	45*)	500	169971	09*)	5.000	199994	15*)	1.000

*) Цу серех йолча облигацей вокх 49 номера 40 соьма кхадж бенаб. Таблица тIа хьадьекхад тхьаь соьма облигацей дена кхажаш. Итт соьма мах йолча облигаце бена кхадж ах дакъа дIалу. Бенача кхажа юкъебиъаьб кхади бенача облигаце мах.

Нохч-ГIалгIай АССР гострудсберкассай госкредитни Управлени.

ЛадувгIа, хьажа

27 август
РАДИО
6.00 — Юрта Iуйре (гIалгIай меттала). 6.46 — Ашарий. 6.30 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.30 — Москва. 8.15 — Передачай программе. 8.22 — Молдавски илли. 8.45 — «Ее признание» яха очерк (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Юртабоахаме къахьегамхошта дола концерт. 16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.40 — Къона тIехьошаи болх беш ба (эрсий меттала). 17.00 — «Къона тIехье кхетамца» хиера йола корреспонденци (гIалгIай меттала). 17.15 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.35 — «Вай индустриальни моахк» (нохчий меттала). 18.00 — «Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
18.50 — Школьни каникулий денош. «Са университеташ» яха художественни фильм. 18.35 — Телевизиони кердараш (гIалгIай эрсий меттала). 19.00 — КПСС XXIV-ча съезда накъе болхаш. 19.20 — Документальни фильм. 19.40 — Къахьегама кердача законодательствах (нохчий меттала). 19.55 — Шоана, бераш. 20.15 — Дунен хоалкъашта юкъера обозрени. 20.30 — Киножурнал. 20.40 — «Вай уквшIено вай бе я» яха беседа (нохчий меттала). 20.30 — «Пехкьра табор» яха художественни фильм. 22.15 — Нилей дунен халкъашта юкъера фестиваль. Сопотера передача.

28 август
РАДИО
6.30 — Юрта Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина некъ» газета обзор. 7.30 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Халхарий ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Авангард яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.30 — Схоаш яьчул тIехьагIа яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.40 — Концерт. 17.15 — «Законаш тIа эшипаж» яха беседа (нохчи меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни моахк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
18.05 — Берашта фильм. 18.26 — Цхьана дегала юкъе яха репортаж (гIалгIай меттала). 18.34 — Киножурнал. 18.46 — Съезд хьалхарен вахте юрта къахьегамхой (гIалгIай меттала). 19.06 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.25 — Хоамаш. 19.30 — Шун хаттарашта жоп лу оаш. Автотранспортни управлени начальникал Алешко выступлени. 19.45 — Муса Джалилан цIерах йолча оперен балетен Казански театра спектакль. 22.15 — Сопотера передача.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-38-11; бехкточа секретара — 3-34-38; партейни вахарен культуран промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамий письмойи отделий — 3-42-29.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-29.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ03189.

Заказ № 7799.